

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

MANİSA'NIN SOMA İLÇESİNDE BAŞTA 13 MAYIS 2014 TARİHİNDE OLMAK ÜZERE MEYDANA GELEN MADEN KAZALARININ ARAŞTIRILARAK BU SEKTÖRDE ALINMASI GEREKEN İŞ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİNİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

24 Haziran 2014 Salı

MANİSA'NIN SOMA İLÇESİNDE BAŞTA 13 MAYIS 2014 TARİHİNDE OLMAK ÜZERE MEYDANA GELEN MADEN KAZALARININ ARAŞTIRILARAK BU SEKTÖRDE ALINMASI GEREKEN İŞ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİNİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

24 Haziran 2014 Salı

---0---

K O N U

Sayfa

Türkiye Taş Kömür Kurumu'nun sorumluluk alanına gir en madenlerdeki işletmecilik sistemi, madencilikte iş sağlığı ve güvenliği hakkında Dr. Güner GÜRTUNCA'nın sunumu

1:34

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:34

Güner GÜRTUNCA (ODTÜ Maden Mühendisi, Dr.)	1:9, 21, 22, 25, 26:27, 29:30, 33
Tercüman	9
Luiz URZUA (Şili San Jose Madeni Kazasında Kurtarılan İşçi)	9
Rodrigo REVECO (Şili San Jose Madeni Kazası Kurtarma Ekibi Lideri)	9:11
Orhan TURAL (Maden İşçisi)	11:12
Serdar TURAN (Gönüllü Kurtarma Ekibinden)	12:14
Şebnem DÜZGÜN (Prof. Dr.)	13, 30:31
Özgür ÖZEL (Manisa)	14, 26:28
Erkan AKÇAY (Manisa)	14, 22
Burhan İNAN (Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürü)	15:17, 21:22, 23, 24:25, 25, 27:28, 33
Aykut ERDOĞDU (İstanbul)	17:19, 23, 24
Necati ÖZENSOY (Bursa)	19:21
Yılmaz TUNÇ (Bartın)	22:23
Hasan ÖREN (Manisa)	24
Sakine ÖZ (Manisa)	28:30
Selçuk ÖZDAĞ (Manisa)	31:33

Açılma Saati: 15.33

Kapanma Saati: 19.05

BİRİNCİ OTURUM

24 Haziran 2014 Salı

Açılma Saati: 15.33

BAŞKAN: Ali Rıza ALABOYUN (Aksaray)

BAŞKAN VEKİLİ: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

SÖZCÜ: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)

KÂTİP: Fatoş GÜRKAN (Adana)

-----0-----

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, toplantı yeter sayımız vardır.

Değerli misafirlerimiz, hepiniz hoş geldiniz.

Toplantıyı açıyorum öncelikle.

Toplantıya başlamadan önce, biliyorsunuz, perşembe günü Zonguldak'a ziyaretimiz olacak, çalışma ziyareti. Bu ziyaret çerçevesinde saat 15.00'te buradan çıkmayı planlıyoruz, saat 14.00'te muhtemelen Genel Kurul açıldıktan sonra 15.00'te çıkacağız.

Katılmak isteyen arkadaşlarımız çoğunlukta ama katılmak istemeyenler de bize katılmayacaklarını bildirirlerse ona göre bu programımızı netleştiririz.

Sayın Cumhurbaşkanımızdan tüm komisyon üyelerimiz adına bir randevu istedim. Kendilerinin özel kalemi döndüler. Perşembe günü sabah on birde de Sayın Cumhurbaşkanımıza Komisyon üyeleri olarak bir ziyarette bulunacağız.

Bunun dışında, gideceğimiz program var herhâlde? Otobüsün kalkacağı yer, onların detaylarına buradan girmek istemiyorum.

Cumhurbaşkanımız için de otobüsümüz saat 10.15'te buradan kalkacaktır.

Şili'deki kaza nedeniyle yabancı iki misafirimiz de Türkiye Büyük Millet Meclisini ziyaret etmiş, bu arada Komisyonumuza da gelmişler. Onları da bir beşer dakika dinleme imkânımız olacak.

Ama tabii yoğun programımız nedeniyle ben ilk sözü Hocamız Güner Gürtunca'ya vermek istiyorum. Kendisi ODTÜ Maden mezunu. Amerika Birleşik Devletleri'nde uzun süre bulunmuş. Madencilik, iş sağlığı, iş güvenliği konularında uzman bir Hocamız.

Ben sözü fazla da uzatmadan Hocama veriyorum.

Hocam, buyurun.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Çok teşekkür ederim nazik davetiniz için.

Benim adım Güner Gürtunca. Ben kısa bir kendimi tanıtmak istiyorum: 1976 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Maden Bölümü'nü bitirdim. Ondan sonra iki buçuk yıl Soma Linyitlerinde, Garp Linyitlerinde mühendis olarak çalıştım. Bu arada yine Soma'yla ilgili yüksek lisans çalışmam oldu. Sonra Avustralya'ya gittim, 1984 yılında New South Wales Üniversitesi'nde doktoramı yaptım kömür madenciliği üzerine.

1984 ile 2004 yılları arasında Güney Afrika'daki madencilikte çalıştım. İlk önce üretimde, altın madenlerinde çalıştım, sonra da TÜBİTAK gibi olan bir araştırma kuruluşunda son sekiz yılda oranın, araştırma kuruluşunun direktörü olarak bulundum. Kuruluş da dünyadaki en ileri gitmiş maden teknolojisi üreten, araştırma geliştirme çözümleri getiren bir kuruluştur.

2004 yılında Amerika'da çalışma imkânım oldu. 2012 yılına kadar Amerika'daki Federal Araştırma ve Geliştirme Enstitüsünün direktörlüğünü yaptım. Bu Pittsburgh Araştırma Laboratuvarı. Takriben 250 kişi çalışıyordu yanımda, yıllık 50 milyon dolar bütçemiz vardı ve bütün araştırmamız iş sağlığı ve iş güvenliği hakkındaydı ve dünyada teknolojik olarak en gelişmiş araştırma enstitüsüdür kendisi. Yani son kırk yılımı, dünyanın değişik ülkelerinde iş güvenliği, iş sağlığı ve maden teknolojisi üzerinde çalışarak şey yaptım.

Ben şimdi size kendi düşüncelerimi ve Amerika ve Avustralya'da bu işlerin nasıl olduğunu izah etmeye çalışacağım. Eğer vaktimiz olursa sunumumun sonunda bazı önerilerim olacak.

Şimdi, bizim, Amerika'da kullandığımız bir anlayış var: Nasıl biz işimize gelirken sağlıklı bir şekilde gelip sağlıklı bir şekilde evimize gidiyorsak, aynı şeyi de maden işçilerine sağlamak zorundayız. Bu bakımdan, Amerika'daki, Avustralya'daki ve Güney Afrika'daki bütün maden sektöründe çalışan yöneticilerin yaptığı, istediği şey bu; maden işçileri nasıl evlerinden sağlıklı çıkıp yer altına geldilerse, akşam da evlerine sağlıklı bir şekilde dönmelerini garanti etmemiz lazım.

Şimdi, önemli bir konudan bahsedeceğim. Madencilğe biz "sustainable mining" diyoruz yani "sürdürülebilir madencilik". Bunda üç önemli faktör vardır; birincisi, tabii, madenin üretimi olacak ve kâr yapacak. İkinci faktör, kâr yaptığı gibi işçi sağlığı ve iş

güvenliğinden yeterli yatırımı yapıp işçilerine, çalışanlarına iyi bakacak ve üçüncü ayağı da çevreden sorumlu olacak. Yani buna, diğer bir İngilizce adı olarak “triple bottom line” diyoruz. Bu üçünü yapan, dünyada büyük şirketler var. Bunlardan mesela dünyanın en büyük maden şirketi BHP Billiton; Melbourne’da merkezleri. 175 milyar dolarlık bir yıllık hasılatı olan bir maden şirketi. Bunlar yapabiliyorlar, Anglo American yapabiliyor. Herhâlde buralarda da bunu yapan bazı madenler var, yapamayanlar bazı madenler var.

İkinci önemli noktada yani şu bir gerçek: Bütün madende çalışan mühendisler ve yöneticiler her gün işine geldiklerinde, herkes iyi niyetle, madeni hiçbir kazaya sebep vermeden yönetmek istiyorlar. Fakat maalesef bazen bu gibi durumlar olmuyor ve çoğu zaman da üretim ile iş güvenliği çakışıyor ve bazı yöneticiler üretime daha çok önem veriyorlar ve iş güvenliğinde noksanlıklar oluyor ve maalesef Soma’da olduğu gibi bir sürü küçük faktör bir araya gelerek yani son derece üzücü bir kaza ortaya çıkıyor, 301 kardeşimizi kaybettik bu şekilde.

Bu, araştırmayla tespit edilmiştir, bütün dünyada bununla ilgili tebliğler var Sayın Başkanım. Eğer bir maden iş güvenliğinde ve iş sağlığında eminse, başarılıysa, aynı maden en çok üretimde başarılı olan madendir. Bunlar ikisi beraber gider. Eğer bir madende çok iş kazaları oluyorsa onların üretime de etkisi aynı şekilde olmaktadır.

Bunu, geçen gün Enerji Bakanlığı’nda yaptığımız çalıştayda kullandım. Son yirmi yıldır maalesef Türkiye’de büyük kazalarda 960 kişi öldü. Bunların listesine Soma da dâhil, büyük kazalar orada fakat bunun yanında bir aynı miktarda da bin kişi küçük kazalarda öldü. Yani Türkiye’de madenlerde ölüm sayısı son yirmi yıldır toplam 2 bin; 2 bine varmıştır. Yani bu, yaklaşık senede 100 kişilik bir ölüm oranı. Tabii, fazla.

Yani şunu üzülerken ben size belirtmek isterim ve -bir senedir ben buralarda ders veriyorum, onu da izah ettim- maalesef, eğer Türkiye’de bu Soma kazasından sonra bazı köklü değişiklikler yapmazsak, tekrar benzer kazaların olma ihtimali çok yüksek. Tabii, bizim hiçbirimiz böyle bir şeyi istemeyiz ama istatistik olarak bakarsak ve yapılan bazı şeylere bakarsak, bir iki yıl içinde maalesef yani 300 kişilik bir zayıflık olmaz ama daha küçük oranlarda kabul edilmeyecek sayılarda yine kazaların olma ihtimali var.

Yani benim amacım, elimden geldiği kadar yardımcı olabilmek ve bazı büyük değişiklikleri Türk madenciliğine sunmak ve olan olay şu: Sırf kazaya bakmamamız lazım. Türkiye’de madencilik son on- on beş yıldır gelişti. Bu olan kaza, madencilik sağlam temellere oturtulmadığı için Türkiye’de, yanlış giden bazı şeylerden biri. Yani aynı şekilde rezervlerimizin iyi bakılması lazım. Yani ben biliyorum, mermer sektöründe insanlar rezervlerin yüzde 20’sini, yüzde 30’unu alıp yüzde 70’ini yer altında bırakıyorlar. O bakımdan, rezervlerimiz kayboluyor, işte bu tür kazalar oluyor, kaçak madencilik falan.

Yani Türkiye’de madencilik, senede, bir 30 milyar dolarlık Avustralya, Güney Afrika gibi bir seviyeye gelebilir, potansiyelimiz var fakat şu anda biz bu madenciliği iyi temellere oturtamazsak maalesef yanlış şekilde bir büyüme olacak ve bu şekilde kazalardan da kendimizi kurtaramayacağız.

Ben kısaca size Amerika’daki maden endüstrisini tanıtacağım sırf bir perspektif versin diye. Amerika, dünyanın 2’nci büyük maden endüstrisine sahip. Çin, bildiğiniz gibi, ondan daha büyük fakat şu anda madenlerden direkt elde ettiği miktar yıllık 100-110 milyar dolardır. Kömür madenciliği... 1,1 milyar ton senede Amerika üretiyor. Bunun yarısı yer altından geliyor. Elektriğin yüzde 51’i kömürden elde ediliyor, kömürü yakmaktan fakat bu miktar yüzde 40’a düştü şu anda. Sebebi de bu “taş gazı” dediğimiz şeyin Amerika’da çok fazla bulunması ve “shale gas” dediğimiz şey Sayın Başkanım. Sizin master yaptığınız yerlerde de çok var.

BAŞKAN – Pensilvanya’da.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Ondan sonra, o bakımdan bazı kömür madenleri kapanıyor ve benim tahmini me göre on-on beş yıl sonra Amerika’da kömür madenciliği kalmayacak. Zaten 2025 yılında Amerika enerji ihracatçısı durumuna geliyor bu “shale gas” yüzünden. Tahmini me göre bu Türkiye’de de var ama bulup çıkarmamız lazım.

Yani başlı başına büyük bir endüstri ve büyük baskılar altında. Şu anda Amerika’da 15 bin tane maden var. Bunu pek düşünmeyiz, Amerika esasında çok büyük bir maden ülkesi.

Şimdi devletin kendini nasıl organize ettiğini göstermek istiyorum çünkü sonradan söyleyeceğim konularla ilgili. Şimdi, iki tane önemli bakanlık var orada bunu yapan. Birincisi, İşçi Bakanlığı “Department of Labor” dediğimiz bakanlık, ikincisi de Sağlık Bakanlığı.

Şimdi, sol tarafta İşçi Bakanlığı altında “MSHA” var, bir de “OSHA” var. İlki, madenlere ait olan müfettişlik, “Mine Safety and Health Administration”. “OSHA” da madenlerin haricinde olan tüm müfettişlikleri kapsıyor. Mesela MSHA’da, bu madenlere ait olan müfettişlikte 1.600 kişi çalışıyor, 150 milyon dolar bütçeleri var. Yani ben o rakamlara baktım, OSHA’da takriben 2 bin kişi var, 200 milyon dolar bütçeleri var. Türkiye’nin yapısına bakarsak, duydum, 1,5 milyon iş yeri varmış, 600 müfettişimiz var. Biz aynı standartlara

gelmek istiyorsak Türkiye'nin 2 bin civarında müfettişe ihtiyacı var ve benim görüşüm –birazdan da bahsedeceğim- maden müfettişliğini de, normal, geri kalan müfettişliklerden ayırmamız lazım. Yani elimizde bir 150 tane madencilik üzerine ihtisaslaşmış müfettişin olması lazım çünkü maalesef, madencilik en çok riskin olduğu ve en çok kazanın olduğu bir endüstri. Bunu yapmak da mümkün.

Sağlık Bakanlığında ise Amerikan Hükümetinin, işte, araştırma ve geliştirme yaptığı laboratuvarları. Burada NIOSH var. NIOSH, bütün işçi sağlığına, bütün endüstrilere bakıyor, 200 milyon dolarlık bir enstitü. İşte ben onun Maden Direktörü idim. 50 milyon dolarını biz, benim yanımda çalışan mühendislerle şey yapıyoruz. Yani inşallah, bir gün Amerika'ya gelirsiniz, muhakkak görmeyi gereken bir yer. 100 milyonlarca dolarlık yatırımlarla bu hâle gelmişler. Bizim de Türkiye'de buna benzer şeyler yapmamız lazım.

Şu anda dünyada en emin ve en modern üretken madenler Avustralya'dadır. Bu son olaydan gördüm... Maalesef kaza olduğunda ben Amerika'daydım; iki gece filan uyumadım yani DigiTürk'ten devamlı şey yaptım. Çok üzücü bir durum. Fakat yani şundan da fırsat varken bahsetmek isterim: Hep biz kendimize Avrupa'dan örnek almaya çalışıyoruz, İngiltere, Almanya, Fransa. Hâlbuki orada madencilik otuz-kırk yıl önce bitti. Artık, madencilikğin ağırlığı Avustralya ve Amerika'dır, bütün teknolojilerin çıktığı, araştırmaların yapıldığı ve daha çok kömürün, metal madenlerin üretildiği. Avrupa'da bu kırk yıl öncesinden kalma kuruluşlar var ve tabii onlar da eski şeylerini parlatıp parlatıp sağa sola satmak istiyorlar. Esasında yani bazı teknolojiler hâlâ var; işte, bu yürüyen ayakları, o tür cihazları yapıyorlar fakat artık madencilikğin olduğu ülkeler, kömürde Amerika ve Avustralya'dır. Metal madencilikğinde Kanada ve Güney Afrika'yı da işin içine almamız lazım. Tabii, Çin de var.

Şimdi, ben çok kısa Avustralya'dan bahsedeceğim. Queensland eyaleti 280 milyon ton kömür üretiyor. Avustralya toplam 520 milyon ton kömür üretir. Dünyadaki 4'üncü büyük kömür üreticisi ve şu önemli bir gözlem: Avustralya'da 500 milyon ton kömür üretiliyor, bunu üreten 54 tane maden var. Hiç kimse küçük madenlere izin vermiyor. Yani bizde olan maalesef sorunlardan biri, biz böyle işte 50 kişi bir araya gelip, bir yerden bir şey alıp, 5-10 ton kömür çıkararak şey yapmaya çalışıyoruz. Tabii, bunların kontrolü de çok zor oluyor.

Yani diğer bir şey: 1994 yılından beri Avustralya'da herhangi bir metan patlaması olmadı, büyük kazalar olmadı. Yani emniyet açısından, iş güvenliği açısından ve üretim açısından Avustralya, dünyanın en ileri gitmiş ülkesidir. Bence oraya gidip oradan öğreneceğimiz çok şey var, Amerika'dan öğreneceğimiz şeyler var. Artık, Almanya ve İngiltere bizim kullandığımız, baktığımız yerler değil maalesef.

Şimdi, çok önemli bir slayt bu: Bizim madenlerde yeni çıkan İşçi Kanunu söylüyor, Türkiye'deki işte risk yönetimini uygulamamız lazım diye ama hâlâ yeteri kadar uygulanmıyor ama şu model bize gösterir risk yönetiminde nerede olduğumuzu: Sol alt köşeye bakarsanız, "pathological" derler, maalesef, bu en en kötü olan kutu. Yani denen şey: "İşte, illegal, kaçak madencilik yapacağım, iş güvenliğine bakmayacağım, işçileri hasta edeceğim, ta yakalanıncaya kadar." Bizde bu zihniyette olan bazı madenler var; işte, geçenlerde duyduk, Şırnak'ta bir kaza olmuş kaçak madende, 5 vatandaşımız yine hayatını kaybetti.

Bunun üzerine daha iyi olan "reactive". Emniyetin önemli olduğunu kabul ediyoruz fakat maalesef bir kaza olduğunda reaksiyon gösteriyoruz. Şimdi biraz Türkiye o kutuya giriyor. Kazalar olduğunda, işte elimizden geldiği kadar şeyleri yapmıyoruz fakat benim amacım, Türkiye'yi "reactive" olmaktan "proactive" götürmek. Yani daha önceden önlemlerimizi alalım, herkesi eğitelim; bu şekilde bizim kazalarımızın yüzde 95'ini kesmek mümkün, azaltmak mümkün fakat bu, bir gecede olacak bir şey değil, bu, bugün başlasak beş-on yıl sürecek bir süreç. Bazı şirketler bunu iki üç yılda yapacak, bazı şirketler yedi sekiz yılda yapacak fakat bizim bu süreci girmemiz lazım.

Diğer şey, Amerika'da çok kullanılan, bütün maden endüstrisi son iki yıldır yeni bir sistem geliştirdi, "Core safety" diye. Bunu "web site"ı var, gidip bakabilirsiniz. İşte, iş güvenliği ve iş sağlığı üretime ve çevreye, üçü de eşit sayılıyor yani bugün bir maden işletmecisi, baştaki maden müdürü, eğer çok büyük kazalar olursa madeninde, bütün maaşını ve ikramiyelerini kaybediyor yani üretimle aynı seviyede tutuyor. Bu da bir kültür meselesi. Bence bizim de bunları uygulamamız lazım. Yani olan proses bu şekilde. Vaktimiz yok detayına gitmeye. Fakat bu Amerika'nın bir kuruluşu var tüm maden kuruluşlarının üye olduğu "National Mining Association" diye. Oranın "web site"ına giderseniz, bu "core safety"i bulabilirsiniz.

Şimdi mesela ikinci teknoloji... Yani çok yazık ki kazalar olduğunda madenlerdeki durum önümüze geliyor fakat bence daha iyice bakmadığımız konu işçi sağlığı. Yani tozdan hastalıklar oluyor bildiğiniz gibi, insan ciğerlerine kömür tozu birikerek; silikadan çok büyük hastalıklar oluyor ve biz bunların tam sayısını Türkiye'de bilemiyoruz. Bunu kesinlikle çözmemiz lazım. Yani bugün Türkiye'de 100 kişi maden kazalarında ölüyorsa, belki 150 kişi de bu sağlık hastalıklarından ölüyor ve bunları ortaya çıkarıp ona göre önlemler almamız lazım.

Şimdi, bu en son teknoloji kömür tozunu ölçen bir teknoloji. Biz bunu on beş yıl uğraştık, bu teknolojiyi geliştirmek için. Takriben yani milyonlarca dolar harcadı Amerikan Hükûmeti olarak. Şu anda kömür tozunu inip yer altında alırsınız, ondan sonra laboratuvara yollarsınız, iki hafta sonra neticesi gelir ama iş işten geçer çünkü o andaki durumu görmüyorsunuz. Bu kullanılan “personal dust monitör” yani şu odaya getirsek, bu odada ne kadar toz var, anında size miligram metreküp olarak veriyor. Bu kanunlaştırıldı Amerika’da, her maden kullanmak zorunda. Her madenci kullanmıyor, bir iki tane... Mesela bizim bir uzun ayakta belki 2 kişinin kullanması lazım. Yani bunu kömür madenlerinin alıp, devreye girmesi elzem. Yani bize çok büyük faydaları olabilir.

İkinci bir şey, yine bizim geliştirdiğimiz, Zonguldak’ta kullanılıyor. Kömür tozu patlamaları da metan kadar önemli. Bu kömür tozu patlamasını önlemek için “stone dust” dediğimiz kaya tozlarını atıyorsunuz kömürün üzerine. Normalde numuneyi alıyorsunuz, yine bir iki hafta sonra netice geliyor. Bu yeni geliştirilen aleti kullanırsan, numuneyi aldığın anda ne kadar olduğunu gösteriyor. Yani anında şey yapmak mümkün.

Diğer bir sistem, Avustralya’da her madende kullanılıyor, “tube bundle” sistemi. Yer altına hortum şeklinde tüpler giriyor işte bütün değişik noktalarda ve gaz, bu tüpler içerisinde yukarıya çıkıyor ve orada gaz analizi yapılıyor ve belli programlarla size çok detaylı bir şekilde analiz yapıyor.

Mesela, bu sistemin bir önemi; bu Soma’da kızma olayı var “spontaneous combustion” dediğimiz şey. Bu sistem sayesinde bunun nasıl olduğunu görebiliyorsunuz, ona göre önlem alabiliyorsunuz. Türkiye’de bunu kullanan maden yok. Bazı madenlerde Türkiye’de yani “buna benzer” deyip Kanada’dan bir sistem getirilmiş, onu kullanıyorlar ama bence, aynı seviyede bir teknoloji değil. Eğer Avustralya’da 1994’ten beri hiçbir metan ve kömür patlaması olmadıysa senede 20 milyon ton üreterek ve dünyanın en fazla metan çıkaran madenleri Avustralya’da ise demek ki bunların bildiği bazı şeyler var, oraya bakmakta fayda var.

Size program olarak belli havalandırma teorileriyle hangi tehlikeli bölgedesin, gaz miktarı ne kadar, yangın miktarı ne kadar... Yangın için de kullanılıyor bu sistem. Onu otomatikman veriyor size.

Şimdi, ikinci önemli bir konu; bakın, bu çok önemli: Amerika’da 2006’da ve 2010’da iki büyük kaza oldu. Şunu da izah edeyim; 2006’da Sego madeninde metan patladı, 2010’da Upper Big Branch. Sego’da 14 kişi öldü, Upper Big Branch’te 29 kişi.

Tabii, şunu izah edeyim: Bu iki şirket de şu anda Amerika’da bulunmuyorlar, artık kapatıldılar. Hisse senetlerini, sahibi olan şirketler sattılar “Biz bu şekilde para yapacaksak biz sizi istemiyoruz.” diye ve başlarındaki genel müdürler de maalesef hapiste. Bu en son Upper Big Branch olayı o şirkete 200 milyon dolara mal oldu. İşçilere ödenen tazminat. Bunun 50 milyon doları da hâkimin emriyle araştırma geliştirme için bir fona kondu. Bu şekilde Amerika’da araştırma başlatıldı.

Bakın, takriben üç hafta önce Avustralya’da bir kömür patlaması oldu, 2 kişi öldü. Hükûmet anında 20 milyon doları koydu masanın üzerine, “Madem bu konularda bilmediğimiz şeyler var, hemen bu konuda araştırma yapılmasını istiyorum.” diye bir fon oluşturdu. Yani eğer bir kaza olup da teknolojik olarak bilmediğimiz bir şey varsa bunu araştırıp bir daha bu kazanın olmamasını sağlamamız lazım. Eğer bunu hiç bilmiyorsak o zaman da madencilik durdurmamız lazım. “Yani ben bunu bilmiyorum -yeteri kadar araştırma yapılmamış- ama ben madencilik devam edeceğim.” diye bir şey söz konusu olamaz.

Şimdi, bu kazalardan sonra bizim öğrendiğimiz en büyük şey -bakın, bu Soma’da da olsaydı, başka yerlerde de olsaydı, Türkiye’de de faydası olurdu- yer altında bir patlama olduğunda bütün telefon sistemleri kesiliyor ve işçilerle konuşmanızı kaybediyorsunuz. Soma’da olsaydı, biz konuşabilseydik anında işçilerle, herhâlde 300 kişi değil çok daha fazla insan yeryüzüne çıkardı, ölüm oranı azalardı. Bu bakımdan ben bu tür toplantıları Amerika’da da yaptım. Bizi çağırdılar Amerikan Senatosuna, onlara izah ettik neler yapılması lazım. Hatta senatörler kızarlar bize “Biz aydaki insanlarla konuşuyoruz, siz yer altında 300 metrelik adamlarla konuşamıyorsunuz.” falan diye. Biz de sonra bir şey söyleyemiyoruz tabii de, ayın arka tarafına gidince konuşamıyorsunuz. Yani konuşma şeyi direkt hat olması lazım. Ama bize 20 milyon dolar para verdiler, dediler: “Yer altında patlama olduğunda kopmayacak şekilde hâlâ çalışan bir konuşma sistemi geliştireceksiniz.” Ve sonunda biz de yaptık.

Şimdi, yer altında bizim cep telefonu teknolojisi çalışıyor ve bunu burada göstermek isteyeceğim. Bu “oda topuk” metodu. Hani bu telefon kuleleri var ya bizim konuştuğumuz telefon, onun gibi şeyler konuyor. İşçilerin 2’si burada. Ondan sonra buradaki işçiden, bakın o noktalardan geçerek öbür işçiye sinyal gidiyor ama şu köşede bir patlama varsa, o zaman sinyal öbür taraftan kendini tekrardan buluyor. Birbirine bağlanarak gidiyorlar. Bu şekilde devamlı konuşma şeyi var.

Üçüncü bir sistemi de Amerikan ordusundan aldık. Tabii, Amerikan ordusu senede 100 milyar dolar harcıyor araştırmaya geliştirmeye. Senatörler bize de söylediler “Gidin onlardan öğrenin.” falan diye.

Şimdi, eğer bir göçük varsa o zaman sinyal göçükteki bu hasır “wire mesh” dediğimiz telleri atlıyor yahut da demir yolu raylarından öbür tarafa geçip yine devam ediyor. Bu teknolojiler mümkün.

Şimdi, Amerika’da her maden bu teknolojileri kullanmak zorunda ve kaza olduğunda direkt... Bir de biz işçilerin nerede olduğunu bilmek zorundayız. Onun çok büyük faydası var.

Mesela bu aynı teknolojiye bağlı bir şey. Yer altında işçilerin her birinin sensörü var. Bu şekilde bir işçinin yahut da bir mühendisin yer altında nerede olduğunu anında biliyorsun. Yani bunun da büyük faydası var kurtarma anında. İnsanlar canlı mı, en son neredelerdi, bu şekilde bunu da... Yani şu anda Amerika ve Avustralya’daki madenlerde her madende “real time” dediğimiz ölçme sistemleri var. Bütün işçilerin nerede olduğunu anında bilebiliyoruz ve kazalardan etkilenmeyecek, patlamalardan etkilenmeyecek telefon sistemleri mevcut. Onun üzerinde daha çok başka şeyler var. Bizim Şili’deki kazayla da çok ilgilimiz oldu. Esasında onların yaptırdığı kapsül bizim Pensilvanya’da inşa edildi.

Diğer bir konu, bakın, bu son kazada, bizim kazaya olan hazırlığımız ve kaza olduğunda gidip insanlara yardım etme konusunda, maalesef, hepimiz sınıfta kaldık. Yani böyle bir şeyi yapacak durumda değildik. Yani benim içim yandı bu nasıl böyle olur diye.

Şimdi, işin doğrusu şu: Her organizasyon, maden, Türkiye’de, oturup risk yönetimini yapıp hangi tehlikeler benim madenimde mevcut olabilir diye bunu sıralaması lazım. İşte yangınlar, metan patlaması, kömür tozu falan filan. Ve ondan sonra bu ihtimallere göre bunu ben nasıl daha olmadan elimine ederim, ortadan kaldırıyorum diye bir plan yapması lazım. Ondan sonra bütün bunlara rağmen yine olursa nasıl gidip anında insanlara yardım edeceğim, bu olayı minimize edeceğim, bunun planını yapması lazım.

Şimdi, bazı şirketler Türkiye’de yapıyor fakat en büyük hastalığımız, yaptığımız planları uygulamıyoruz. Yani tatbikat yapmamız lazım. Tüm madenlerin... Ben, şimdi, mesela söylüyorum, Efemçukuru var. Adamlar altı ayda bir 2-3 kere tatbikat yapıyorlar üç günlük dört günlük üretim olmuyor. Ama şimdi o tatbikatı yaparsan böyle bir kaza olduğunda kim kimi arayacak, kim nereye gidecek bunu yapacak bilir. Soma’da oldu. İlk altı saat yer altına inen çıkanın haddi hesabı yoktu. Yani müfettişler İzmir’den gitti, Ankara’dan geldi. İlk dört beş saat müfettiş gelmedi oraya. Yani başka madenden gelen işletme müdürleri işin içine girdiler. Tamamen kabul edilmeyecek derecede ve bütün dünya da bunu izledi.

Benim yaptığım bir öneri: İnşallah, madencilikte 100-150 ihtisaslaşmış müfettişimiz olur ve bu müfettişlerin mesela 5-10’ unu Soma havzasını koyacağız, 5-10’ unu Zonguldak’a koyacağız, nerede madencilik yoğunsa oralara koyacağız. Sebebi, Amerika’daki kural ilk on beş dakika içinde maden, müfettişliğe telefon etmek zorunda ve bir saat içinde müfettiş madene gelip maden işletme müdürüyle kriz masasını oluşturmak zorunda, ilk bir saat içinde. Zaten bu tür kazalara ilk bir buçuk saatte gidemezsek ondan sonra cenaze çıkarırız. Yani o bir saat, iki saat çok önemli. Yani üç dört saat sonra müfettiş gelmiş yahut da AFAD gelmiş, itfaiyeciler...

Bir de önemli bir şey bu: AFAD’ı, itfaiyecileri bu işin içinden çıkarmamız lazım. Çünkü bu son derece özel aletlerin, enstrümanların kullanıldığı bir şey, özel eğitimleri gereken. Şimdi, oraya gelmişler, ben konuştum bu tahlisiye ekipleriyle. Adamlar bir yerde yük oldular iş yapacaklarına. Yani sen itfaiyede kullandığın maskeyi yer altında kullanamazsın. Ona göre teçhizatın yok, eğitimin yok. Eğer bir düzenleme olursa bunu da bir şey yapmamız lazım. Bu tür kazaları özel olarak yetiştirilmiş “rescue” dediğimiz tahlisiye ekipleriyle halletmemiz lazım.

Yani bir kaza olduğunda kriz masasının haberi olmadan hiç kimsenin yer altına girmesine izin verilmez. Yani ben seyreliyordum, işçi vatandaşımız çıkıyor “Ağabeyim aşağıdaydı, indim, çıkardım.” diyor. Yani olacak iş değil. Bu kabul edilecek bir durum değil. Oradaki maden ilk dört beş saat bence bir panik şeklinde gitti, ondan sonra taşlar yerine oturmaya başladı. Müfettişlerin bazıları İzmir’ deymiş. İzmir’den gelmek bile üç saat. Yani bu gelip orada bir şey yapmak dört saat. Onları bizim Soma’da, Zonguldak’ta nerede büyük maden şeyleri varsa orada tutmamız lazım.

Tabii, 100-150 müfettiş bulmak, tecrübeli müfettiş bulmak zor. Ama onun da çözümü, TTK’da, TKİ’de tecrübeli madencilerimiz var. Onların belli bir yaşa geldiğinde Çalışma Bakanlığına tayin edilip müfettiş olarak kullanılması lazım. Amerika’da da böyle oluyor, Avustralya’da da böyle oluyor. Yani ben de gelir müfettiş olarak çalışırım istiyorlarsa.

Evet, dediğim gibi, kriz masası çok önemli. Bizim Soma’da kriz masamız yoktu. Duyduğuma göre 2-3 tane kurulmuş. Hatta bu çalıştayda takıldım, “Herhâlde siz masa altında saklanıyordunuz.” dedim. Hiçbirini görmedim ben. Ondan sonra, kriz masasında sorumlu kişi işletmenin başındaki müdür ve Çalışma Bakanlığının başmüfettişidir. Ve orada özel bir oda bulunur. Bana kriz masasının olduğu odayı gösterdiler Soma’da, korktum, dışarı çıktım. Bu kadar kirli, şey bir yerd. O odada, işte ekranlar, telefon sistemleri yani bir uzay merkezine girmiş gibi oluyorsun buralara gittiğinde. Bunu tutarlar bu şekilde. Orada 10 kişi, herkesin ne yapacağı bellidir ve kimse

kalkıp medyayla yahut da ailelerle, kriz masasının başındaki insanlarla konuşmadan gidip konuşamaz. Yani bu hem yasak hem de kültür olarak yapılmayan bir şey.

Böylelikle, Soma'da ölen işçi ailesini düşünün, dört beş yerden bilgi geliyordu. Televizyon kanalları geliyor... Ben orada Sayın Bakana da müteşekkirim, eğer Bakan Bey orada gelip orada dört beş gün kalmasaydı daha büyük kaos olacaktı. O topladı yani sonunda hepimizi orada.

İşçi ailesi güvenilir haber almak zorunda. Bunu dört beş yerden duyarsa daha çok acı çekiyorlar. Kimisi umut veriyor kimisi şey yapmıyor. Hâlbuki bunu halletmemiz lazım. Ve bu kriz masasındaki 10 kişi senede 2 kere eğitimden geçmek zorunda, tatbikat yapmak zorunda. Kazaya gelecek başmüfettiş de gelecek oraya ve maden müdürü. Ve bunun programları mevcut, software'leri Amerika'da. Bunları alarak herkesin bu tatbikattan geçmesi lazım. Çok önemli bir hareket. Bizim Soma'da bu olmadı, olmadığı için çok yanlış tablolar ortaya çıktı, çok üzüldük.

Bu tahlisiye ekiplerinin devamlı eğitilmesi lazım. 100 kişiden fazla olan her madenin bir tahlisiye ekibinin olması lazım. Çoğu gönüllü oluyor, fakat her madende 1-2 tane profesyonel ekibi, nasıl itfaiyede beklerler, o şekilde insanların beklemesi lazım.

Yani, mesela, Amerika'da, Avustralya'da, Kanada'da tahlisiye ekipleri, "rescue team"ler senede bir aralarında müsabaka yaparlar. Benim yaptığım bir öneri de: Türkiye'de iki senede bir en azından tahlisiye ekiplerini bir araya toplayıp aralarında müsabaka yapmak. Tabii, bu birinci sonuncu davası değil. Mesela özel bir şirketten gelen ekip bakar Zonguldak'taki tahlisiye ekibi yeni bir teknoloji kullanıyor yahut da yeni bir yöntemleri var, birbirlerinden öğrenirler. Ben Zonguldak'a o konuda kredi vermek isterim. İki yılda bir de enternasyonal maden tahlisiye ekiplerinin yarışması var. Bu sene Polonya ve Avustralya'da olacak. Zonguldak yolluyor oraya bir ekip. Zaten biz rica ettik, seneye, inşallah, bu yarışmayı başlatacaklar. Zonguldak ilk misafir kabul edecek. Bu hareket de bu şekilde başlatılır. Büyük faydası var, insanlar birbirleriyle konuşarak çok şeyi öğrenirler.

Evet, şimdi, mesela yangınlar için, kazalar için her millet -devlet veriyor bunun parasını- çok özel fakat pahalı makineler tutuyor. Şimdi, burada bir maden yangını var. Ne yapıyor teknoloji? Bu boeing uçaklarının, airbuslerin motorlarını alıyorlar madene getiriyorlar, yer altına nitrojen basıyor. Yani nitrojen gidince tabii... Yani biz yangını barajlayıp oksijeni yakarak bitmesini sağlıyoruz. Hâlbuki bu şekilde olunca iki ay bekleyeceğine bir haftada bu işi söndürebiliyorsun. Ama, bu, tabii, 7-8 milyon dolarlık bir şey. Belki Türk devleti alacak bunu. Ama böyle büyük facialar olduğunda kamyonlara yükleyerek götürecekler.

Güney Afrika'da 200 metreye delik delen bir sondaj makinesi var. Çünkü bir kaza oldu 1964'te. Topuklar çöktü, 500 işçi öldü. Çoğunu çıkaramadılar. Yine devlet verdi bunun parasını. Bu tür uygulamaları da yapmakta fayda var.

Şu anda Amerika'da 170 tahlisiye ekibi var profesyonel. Yani biz bunun Türkiye'de sayısını da bilmiyoruz. Belli bir metodolojiyle bu insanları eğiterek, belli bir şeyden yönetmemiz lazım. Bu ekiplerin her birinin devamlı bir şekilde eğitilmesi ve tatbikat yapmaları lazım. Yani, mesela bizim laboratuvarında 150 metrelik bir tünelimiz vardı, ekipleri sokuyorduk içine. Suni duman veriyoruz ve ben de girdim buraya. İlk girdiğimde panik oldum. Yani elimi bile göremiyorum, o kadar çok duman oluyor ki insan duvarları bulamıyor. Orada o ekibe diyorsun ki: "50 metre ötede şurada 2 kişi yaralı. Hadi bakalım git çıkar. Nasıl yapacaksın?" falan. İşte termik, ısı kameraları giriyorlar, kişiyi buluyorlar, onları şeye koyuyorlar filan. Ama ne oluyor işçiyi öyle bir ortamda eğitirsen, böyle bir şey olduğunda panik olmuyor insan. Karşılaşmışsın bir kere.

Aynı şekilde işçileri de eğitmemiz lazım. Fakat bu tatbikatlar, bu şekilde uygulamalar madem biz bu endüstriyi tutuyoruz, senede 70-80 milyon ton kömür üretiyoruz ve daha çok üretmemiz lazım ve böyle kazaların olmaması lazım, o bakımdan da maddi olarak da yatırımlar yapmamız lazım.

Amerika'da değişik yerlerde değişik bölgelerde bu eğitim merkezleri nerede, onlar gösteriliyor burada. Pensilvanya'da, West Virginia'da, Kentucky'de var, Utah da var. Bütün bu bilgiler mevcut. Arkadaşlarca konuştukça ben bu bilgileri geçiyorum.

Şimdi, diğer önemli bir konu da: Bakın, Soma'da bu yaşam odaları gündeme geldi. Yaşam odaları var mı, yok mu, kullanalım diye. Çok enteresandır, Avustralya'da yaşam odaları kullanılmıyor çünkü inanmıyorlar yaşam odalarının insan kurtardığına. Amerika'da da yaşam odaları son üç yıldır kullanılmaya başladı. Upper Big Branch'tan sonra. Ama bizim işçileri eğitimdeki şeyimiz -ve kendimi ben de öyle eğittim, yer altına inip çıkıyorum- eğer bütün kaçma ihtimalin gittiyse, yapacak hiçbir şey kalmadıysa, yaşam odasına gidip oturacaksın.

Şimdi, Hükümet dedi bize "Yaşam odalarını Amerika'da kullanacağız. Siz de gidin -teknoloji üretme açısından- söyleyin bakalım bunun kuralları ne olacak, kaç kişi olacak, ne yiyecekler, ne içecekler?" Amerika'da süreç yetmiş iki saatir yaşam odasında. Biz bunun araştırmasını geliştirmesini yaptık. Müfettişliğe verdik. Onlar da kanuni düzenlemeleri çıkardılar. Yani bir müfettişlik kanuni

düzenleme çıkarırken büyük bir miktarda araştırma yapıyor, teknoloji geliştiriyor. Yani bunları belli gerçeklerin üzerine koymak lazım, yoksa rüyamda bunu gördüm diye şey çıkarmak... Zaten şirketler gidip mahkemeye veriyorlar, o kanun çıkamıyor, iptal oluyor.

Şimdi, önemli konu burada, yer altında çalışan her işçinin kaza olduktan sonra kaçmaya eğitilmesi. Basit havalandırma kurallarını bu arkadaşlara öğreteceğiz. Onlara denklem programlar göstermeye gerek yok. Diyeceksin “Ya şöyle bir şey olursa hava oradan geliyor bu tarafa gideceksin.” Oradaki mühendislerin eğitilmesi. Eğer hiçbir şey yoksa yaşam odasına gideceksin.

İşte bir yaşam odası, Amerika’da bizim test ettiğimiz bir yaşam odası. Yani yaşam odası koyduğunda onunla bir sürü sorunlar geliyor. Orada sen 15 işçi yetmiş iki saat tuttuğunda içeride sıcaklık artıyor, insanların psikolojisi... Biz insan koyduk içine, test ettik. Kavga etmeye başladılar. Birisi kapıyı açtı çıktı adam. Ruslarla çalıştık. Amerikalılarla bu uzay istasyonunda insanlar iki yıl kalıyorlar, onun tesislerine gittik, beraber yaptık. Bunun korkunç psikolojik baskıları var. Bir de insanlara ne yedireceksin, ne içireceksin, suyu nasıl olacak? Mesela 10 kişilik yaşam odası, 5 kişi girdi, kapıyı kapattı. Dışarıdan 5 kişi daha geldi. Almayacak mısın adamları içeri? “Kusura bakma, sen başka yere git.” mi diyeceksin? Yok. Bunlar çok ciddi konular. Eğer Türkiye’de bu yaşam odalarını gündeme getireceksek inceleyip o şekilde kullanmamız lazım.

Bir de en önemli konu Sayın Başkanım: Maalesef bizim Türkiye’de iş güvenliği ve işçi sağlığı kültürü gelişmiş vaziyette değil. Bu madencilik değil, her endüstri de şey. Ben size güzel bir örnek vereceğim. Ailem, arkadaşlarım aradılar “Aman, şu Türk Hava Yollarının reklamını kaçırma.” Gittik Youtube’de bulduk falan, seyrettik. İşte Iğdır’a uçak iniyor falan. Hakikaten çok güzel fakat bence Çalışma Bakanlığının bunu derhâl televizyondan kaldırması lazım, derhâl. Ne oluyor? On beş saniyelik bir şey. Orada bir 12 yaşında kız çocuğunu el arabasına koyuyorlar, tepetaklak zavallı gidiyor. Yasak. Toz döküyor, o tozu yutuyor kız. Böyle böyle mesajlar veriyoruz. Ne oldu? Avrupa’nın en iyi firması şey yaptı. Olmaz. Neyse... Yani bu kültürün gelişmesi lazım.

Benim size tavsiyem, eğer belli bir prosesi şimdi başlatmazsak -bu zaten beş on yıl sürecek- bir iki yıl sonra yine kaza olacak, bunu yazın bir kenara. O kaza olduğunda insanlara ne diyeceğiz? Kamuoyu daha çok reaksiyon gösterecek. Yani en azından deriz ki, bir proses başlattık, bazı kanunlar çıkardık, yaptırımlar yaptık, işte madenlerde şu teknolojide... Yani bir prostesten bahsederez. En azından kendi vicdanımız rahat eder. Ama biz bunu yapamazsak, yine şey olursa, üzücü bir durum. Ben çok müspetim. Maalesef çok büyük bir kaza oldu. Muhakkak bir proses başlatıp büyük değişikliklere girmemiz lazım.

Yani bütün madencilik ele almamız lazım, belki yeni bir maden yasası lazım. Yani bu iş, MİGEM’e gidiyor. Daha madeni ilk açmasında işin ehli insanlara maden lisansı vermezsen, bunları gidip düzgün aralıklarla kontrol etmezsen, işte bütün bu kaçak madenler, yanlış madenler... Şimdi, Amerika’da bir maden açtığında diyorsun: “Ben bu maden metodunu kullanacağım, havalandırma planım şu, kaya mekaniği bu.” Oradaki MİGEM benzer kuruluş her sene gidip bunu kontrol ediyor. Oradaki iş müfettişleri senede 2 kere madenleri kontrol ediyor ama kontrol, ne kontrol? Yer altında her şeyi kontrol ediyorlar. E, şimdi duyuyorum, iki bakanlıkta da yeteri kadar yetmişmiş insan yok. Genç arkadaşlarımız var. Maalesef maden mühendisliğinde yer altına gidip o havayı solumadıkça, çalışmadıkça bu işleri yakalamak, görmek imkânsız.

O bakımdan, Çalışma Bakanlığına giren bir genç maden mühendisinin belki iki sene Zonguldak’ta, Soma’da eğitilmesi lazım madenlerde. Ondan sonra gelip müfettişlik yapacak. İşte, tecrübeli madencileri bu yerlere getirip şey yapmamız lazım. Yani müfettiş olarak yahut da MİGEM’e getirmemiz lazım ve kesin olarak da Türkiye’deki müfettiş sayısının artırılması lazım.

İşte aileler, bu insanlar çok zor durumda... O da tam olmadı Soma’da. Yani esasında o kaza olduktan sonra 1 kilometrelik bölgeyi jandarmanın çevirmesi lazımdı. Kimse girmeyecek oraya ne aile girecek, hiç kimse girmeyecek; artı, aileleri bir okula, öyle bir yere koyacaksın. Telefonlarla bağlayacaksın, devamlı insanlara doğru haber gidecek kriz masasından, psikologlar ailenin yanında olacak, her kafadan bir ses çıkmayacak. Televizyonlara bakıyorum, herkes konuşuyor. Madenin ağzında televizyoncu var. İşin ne senin orada kardeşim?

Bir de, tabii, bu kültürümüzle ilgili. Yani oraya ziyarete gitmeyen bir ben kaldım Amerika’dan. Yani cumhurbaşkanları geldi, başbakanlar geldi. Tabii, gelecek edecek de o kadar şeyin içinde, böyle büyük bir insan geldiğinde bu sefer müdürler falan gidip şey yapıyorlar. Amerika’da bir kaza olduğunda Obama falan gelmiyor. Çalışma Bakanlığındaki müfettişleri bırakıyor, genel müdür falan yapıyorlar. Tabii, ama president devamlı saat başı haber alıyor.

Şimdi, gitmezsen de halkımız görmek ister devlet büyüklerini. Öyle bir sorun da var yani. “Bizi unuttular.” derler. Ama belki hepimizin eğitilmesi lazım bu işçi sağlığı, işçi güvenliğinde.

Aynı şekilde, ben, Türk basınıyla son derece hayal kırıklığına uğradım. Yani hakikaten haber yapıp şey yapmaya çalışıyordu. Bunun da düzeltilmesi lazım.

Şimdi ben bazı önerilerde bulunacağım vaktimiz varsa Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Bir on dakika sürer mi Hocam?

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Hızlı geçeceğim.

Şimdi, Türkiye’de en son teknolojileri kullandıracak, yeni teknolojiyi zorlayacak ve bunları teşvik edecek kanunların getirilmesi lazım. Mesela bu toz ölçme cihazı gibi, o tür cihazları.

İşçi sağlığının daha ön plana getirilmesi lazım. Ne kadar insan tozdan ölüyor yahut da toz sebebiyle ölüyor, bilinmiyor Türkiye’de. Mesela benim en çok rica ettiğim şey işçi bakanlığından, her gördüğümde sitem ediyorum, hatta en son dedim: “Ben artık açlık grevine başlayacağım.” Eğer sen müfettişlik yapacaksan, iş sağlığı yapacaksan, ilk harf alfabede Türkiye’de kim nerede ölüyor, kim nerede sakatlanıyor, kazaya uğruyor, kim hastalık şey yapıyor, bunu İnternet sitesine koyman lazım. Bununla ilgili her raporu da oraya koyman lazım. Bunun adına “surveillance” denir ve ilk basamaktır bu. Şu anda mevcut değil. Sağlık Bakanlığında yapılan bir şey var. Oraya geliyormuş istatistikler. Bunlar da diyorlar ki: “Her maden vermiyor.” Madem kanun varsa niye biz bunu uygulayıp zorla almıyoruz adamlardan? Bunun olmaması, olmayacak bir şey.

Dedik işte Çalışma Bakanlığında maden müfettişlerinin olması. Maden havzalarına müfettişlerin atanması.

Gerekli önlem almayan madencilerin caydırıcı bir şekilde cezalandırılması. Yani bir kaçak maden varsa, bu sene kapatıyorsun, seneye yine çıkıyor, alacaksın içeri sahibini, yönetim kurulunu, kim varsa. Yani bu bir yerde cinayete giriyor.

Bazı kendini yenilemeyen eski madenler varsa, yani o kararı verip, belki diyeceğiz burada artık madencilik şey oldu başka yere gidelim...

Mekanizasyonu artırmamız lazım. Biz 800 kişiyi bir vardiyada çalıştırıyoruz, Amerika’da 80 kişi çalışıyor. Onlar da kömür satıyor, biz de kömür satıyoruz aynı fiyata, belki biz daha pahalısına satıyoruz. Niye yapamıyoruz? Tamam, bizim damarlarımızın bazıları müsait değil. Ama yer altında ne kadar az insan varsa o kadar az insan böyle kazalara maruz kalıyor. Orada büyük farklar var.

Serveillance konusu çok önemli bir konu, lütfen bunu yapmamız lazım.

Benim gördüğüm şey de, maalesef, devletin dışında olan bazı kuruluşların da kendilerini organize etmeleri. Şimdi, Türkiye’de kafası bozulan gidiyor bir madenciler derneği kuruyor. Bütün işverenlerin, maden şirketlerinin bir araya geldiği bir organizasyonumuz yok. Türkiye’de 6-7 tane var. Aynı şekilde Maden Mühendisleri Odasının daha çok bilimsel ve maden mühendislerini eğitici şekilde bir şeye girmesini tavsiye ediyorum.

Eğitimde, mesela, bu işçi sağlığı konusunda devamlı televizyonlarda reklamlar, filmler falan devletin yapması lazım. Herkesi eğitmemiz lazım. Amerika’da liselerde işçi sağlığı eğitimi var. Bir iPad’i nasıl kullanacaksın, iPhone’nu, çimi nasıl keseceksin falan filan. Orada insanlar başlıyor öğrenmeye.

Diğer bir, maalesef, Türkiye’de 23 tane üniversitede maden bölümü var. 700 mezun veriyoruz, bizim ihtiyacımız 150. Bunların çoğunun kapatılması lazım. Çünkü madenle alakası olmayan insanlar gidip maden mühendisi yetiştiriyorlar. Oradan çıkan mühendisin de kalitesi son derece düşük oluyor. Bu çok tehlikeli bir şey. Bu sorunun çözülmesi lazım.

Öğrencilerin stajlarının ilertilmesi lazım. Ondan sonra, mezuniyetten sonra bu öğrencilerin güzel bir eğitimden geçirilmesi lazım.

Şimdi, diğer bir büyük eksiklik Sayın Başkanım, Türkiye’de dünyada olup biten teknolojileri getirip ve Türkiye’ye mahsus araştırmaları yapacak bir araştırma kuruluşumuz yok, yani benim çalıştığım yerler gibi. Benim size tavsiyem, âcizane, bir 50-60 kişiyi şey yapacak bir araştırma kuruluşu kurmamız, 30 milyon dolarlık bir yatırım yapması Türk Hükümetinin. Bu kuruluş belki bunun 10-15-20 milyon dolarını kendi sarf edecek ama 5-10 milyon dolarının da üniversitelere araştırma projesi olarak gitmesi lazım. Üniversitede hoca endüstriden gelen gerçek projelerle çalışırsa, o hoca daha bilgili, daha iyi bir hoca olur ve daha iyi doktora talebeleri çıkar, kalite daha çok artar, bu sistem bizde yok. Bu sebepten, dünyada ne teknolojisi oluyor, ne şey yapıyor çoğu zaman bilinmiyor yani, Türkiye’ye gelesiyse kadar bekliyoruz.

TÜBİTAK’ın 2 milyar lira bütçesi varmış bizim madencilığa gelen, şanslıysak 5-10 milyon lira, o da işte bazı kuruluşların şeyi... Biz 30 milyon dolarlık bir şey kurarsak madencilığı iyi bir yere getirmek için bir stratejik plan yaparız, ona göre projeleri veririz, aklımıza göre değil ve on yıl sonra sorunlarımızı çözeriz. Bu elzem bir şey, bunu yapmamız lazım.

Bu konuları konuştuk, bir de yani değişik bir şey... 1 doları devlet koyuyorsa 1 doları endüstrinin koyması lazım, bu şekilde onlar da yatırım yapmış olacak, bu enstitü bir yönetim kurulu... Endüstri adamlarını devlet getirecek ve bu yönetim kurulu bakacak araştırmacıların ne yaptığına, ne ettiğine.

Yani bizim kısa vadede müfettişlerimizi ve bazı mühendisleri Avustralya ve Amerika'da eğitmemiz lazım, bu konuda ben Enerji Bakanlığına yardım etmeye çalışıyorum, Avustralyalılar kabul etti, inşallah, bunu da şeye getiririz.

Kriz masası çok önemli...

Bu slaytların kopyalarını alacaksınız, size bırakıyorum. Bu şeylerden, işte "Rescue Team"ler arasında müsabakalar lazım yapmamız...

Ailelerin iyi edilmesi... Bütün bu konuları konuştum.

Söyleyeceklerim bu kadar Sayın Başkanım, teşekkür ederim; eğer sorularınız varsa...

BAŞKAN - Teşekkür ederim Güner Hocam.

Bugüne kadar dinlediklerimiz içerisinde bizlere en somut önerilerle gelen hocamız oldunuz, çok teşekkür ediyorum öncelikle.

Komisyon üyelerimizden bir ricam var: Soru-cevap bu bölümünü en sona saklayalım, çünkü gündem dışı da Şili'den gelen 2 tane yabancı misafirimiz var -Şili'deki kurtarma operasyonu ile ilgili- onlar tecrübelerini bizimle paylaşacaklar.

Bununla birlikte, Soma kazasından kurtulan 2 arkadaşımız da yanımızda, onları da yarım saat dinlersek gündem dışı, ondan sonra da sözü Burhan Bey'e vereceğim, Burhan Bey'le birlikte kendi madenimizi, Zonguldak'ı çok detaylı tartışalım soru-cevaplarla ama Güner Hocama da sorusu olanlar da lütfen sorularını not alırlarsa Güner Hocamdan da cevaplamasını rica edeceğim onları.

Teşekkür ederim Hocam.

MUZAFFER YURTTAŞ (Manisa) – Sayın Başkanım, bu sunumlardan bize verecekler mi?

BAŞKAN - Bu sunumlar size verilecek, dağıtacak Komisyon üyelerimizin hepsine.

MUZAFFER YURTTAŞ (Manisa) – Güner Hocamınkini özellikle istiyoruz.

TERCÜMAN - Merhabalar, Rodrigo Bey Şili'de 2010 yılında San Jose'de gerçekleşen kazanın kurtarma ekibinin başkanıydı.

Luis Bey de oradan kurtarılan 33 madenciden en son çıkan kişi.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederiz, hoş geldiniz.

Geçmiş olsun dileğimizi ve geldikleri için teşekkürlerimizi iletir misiniz öncelikle.

ŞİLİ SAN JOSE MADENİ KAZASINDA KURTARILAN İŞÇİ LUİZ URZUA – Öncelikle, çok teşekkür etmek istiyorum davetiniz için, burada aileleri ziyaret etmek amacıyla bulunuyoruz ve size yapabileceğimiz herhangi bir yardım varsa mutlaka bize sormanızı rica ediyoruz, ki deneyimlerimizi sizinle paylaşabilelim.

BAŞKAN - Biz, deneyimlerini bizlerle paylaştıkları için teşekkür ediyoruz kendilerine, sunumlarına başlayabilirlerse seviniriz bu çerçevede.

ŞİLİ SAN JOSE MADENİ KAZASI KURTARMA EKİBİ LİDERİ RODRİGO REVECO - Merhabalar, ismim Rodrigo, kurtarmalarda ve yüksek riskteki kazalarda uzman olarak görev alıyorum.

Benim görevim, bir ihmal söz konusu olduğunda ve firmalar üstüne düşünme yapmayıp -sağlık gibi faktörleri öne alıp- bir kaza olduğunda başlamaktadır. Yeni yaşanmış olan bu patlamada yüzde 100 bir ihmal olduğunu görerek ve çok büyük bir kayıp olduğunu bilerek, yapılması gerekenin tarafların tartışmasından ziyade, alınan bu dersten yola çıkılarak ortak bir iş birliğine gidilmesi gerektiğinin kanaatindeyim.

"Tectona" isminde Güney Afrika'da bulunan bir altın madeninde hayatımın en zor işini yaptım. Dikey olarak 3.800 metre derinliğinde bir kuyuda çalışılan bir madendi. Oraya gittiğimde en iyi kurtarma ekibi yoktu ama sonrasında oluşturduğum ekipten gerçekten gurur duydum. Bu yüzden, bana şu anlamda inanmanızı istiyorum ki 3.800 metre kadar derinlikte bile bir yangınla baş edebilmiş bir şekildedim. Bu nedenle de, dünya genelinde kurtarmaların yapılması ve yangınların müdahalesi alanında çalışmaktayım. Burada amacım öz geçmişimi önünüze sermek değil, edindiğim bilgilerden yola çıkarak size yapabileceğim bütün faydayı sağlamak ve sizinle sahip olduğum tüm bilgiyi paylaşmak. Ne yazık ki, ölümlerden gelen bu deneyimimle, çünkü ölümlerle iç içe yaşıyoruz...

2010 yılında San Jose'de, Augustia'da 33 madenci aşağıda mahsur kaldığında şunun farkına vardık ki, dünyanın hiçbir yerinde bu tür şartlar altında çalışacak ve bununla baş edebilecek bir kurtarma ekibi yoktu. Ve biz, olayın olmasından sonra, buna müdahale üzerinde buna çalışmaya başladık. Çok net bir şekilde, aslında, kazadan önce yapılmıştı bu. Üzerimdeki en büyük baskı ise kurtarma ekibine onuncu günde katılmış olmamdı, daha öncesinde çalışan bir kurtarma ekibi vardı. Şili'deki en üst makam olarak görebileceğimiz Başkanımız beni çağırarak içeride kalanların yalnızca yedi günleri olduğunu söyledi. Yani şunu tahmin edebiliyor musunuz, içeride 33 tane Şilili madenci var ve sadece yedi günleri var. Yani üstümüze verilmiş olan sorumluluğu ve baskıyı tahmin edebileceğinizi umuyorum, sadece bir dakikayla belki hayatları kurtarmanız mümkün. Ve ilk defa, uluslararası bir alarm verilerek teknik ekip yerinde çalışarak, politik

ekipse uluslararası tedbirleri alarak devam etti. Yapılması gereken bir diğer şeyse, ailelere destek verilmesi idi, yalan söylememiz mümkün değildi ama sıfırdan yeni bir enerjiyle başlayarak devam ettik. Dünyanın farklı yerinden gelmiş alanlarında uzman 7 kişi olarak yeni bir dil oluşturup yeni bir mühendislik protokolü oluşturmamız gerekti.

15 Ağustos 2010 benim operasyona girdiğim tarih, saat sabah 09.30' du. 22 Ağustos Pazar günü sabah 07.00' de sonunda onlara ulaştık. Gerçekten, bunu hatırlamak zor -yani sizi sıkıyorsam özür dilerim- ama bütün dünyanın gözü üzerimizdeydi ve hata yapmamız mümkün değildi ve başardık, yaptık, çünkü Hükûmet tamamen arkamızdaydı ve uluslararası bir yardım istememiz durumunda da bize destek verdi.

Şili' de şu şekilde bir atasözü vardı: "Hiç kimse kendi milletinin karşısında olamaz." Ve ben Almanya' da yaşıyorum. Yani buradan şunu anlayabiliriz ki, doğru bir söz bu. Madencilere ulaşır ulaşmaz ana Hükûmete haber verdik ve dünya genelinde kapsül planı olarak da tanınan planı devreye soktuk. Tam olarak yirmi beş gün sonra sizin de ülkenizde televizyonlarınızdan izlediğiniz üzere elimizde başarılı bir plan vardı onları kurtarmak için. Benim üzerime düşen, bu kapsülün yapılmasıydı. Sanırım, herhangi bir mühendis üzerindeki bu baskıyla bunu başarabilirdi ama sorumluluk bana geldi. Elimde bu kadar iş yaradığını bildiğim bir aparatla daha önceki patlamaya bir bağlantı kurabilirim. Yani söylediklerime gerçekten saygı göstererek ve ondan emin olarak, yaşananlardan ders olarak yaşam odasının gereksiz olduğunu düşünmeyi asla ve asla düşünemeyiz.

Şu an, Güney Amerika' da çalışmaktayım bir proje üzerinde, 2 tane yaşam odası modeli üzerinde çalışmaktayız, biri statik olarak geçiyor madenin içerisinde, bir tanesi de mobil yaşam odası. 2' si de şu kapasiteye sahip: Gerekli zamanı vermenin gerekli olduğunu söylüyorum 100 kişi için. Süreç bitmek üzere, şu an patent aşamasındayız. Neden bu şekilde yaptık? Çünkü ben bir eleştirmen değilim, kurtarma alanında ve yangınlarda görev almış bir uzmanım ve yardım için geldim. Dünya genelindeki tüm meslektaşlarıma güvenerek sanırım hepimiz şunu söyleyebiliriz ki: İçerisinde yangın olan bir madene girip canlı çıkabilme kapasitesine çok azımız sahiptir. Bu güvenlik bazen ters olabilir, çünkü kader bizden daha kuvvetlidir. Daha insani düşünerek de yer altı madenlerindeki güvenlik şartlarının önceki deneyimlerimize dayanarak nasıl iyileştirilebileceğini size gösterebileceğimize inanıyoruz. Çözüm çok basit, madene bire bir girerek bilgileri almak ve elimizdeki bilgilerle karşılaştırarak bunları değerlendirmek. Acil çıkışı olmayan bir kömür madeni olmasını düşünmüyorum. Bu nedenle, Şili' de büyük bir karar alındı ve kömür madenleri kapatıldı ve yirmi beş sene içerisinde sürdürülebilir enerjiye geçmeyi planlıyoruz. Kolay bir değişiklik değil ama hem firmaların hem de Hükûmetin etkisiyle ve gönüllülüğüyle, katılımıyla gerçekleştirilebilir.

Çok kısa bir şekilde önünüzdeki monitörlerden görebileceğiniz bir sunum mevcut. Adı San Jose Maden Kurtarması. Mit mi, gerçek mi, doğru mu? Tam olarak olan neydi San Jose' de? İhmal mi? Sistemdeki hata mı? Kurtarmada önceden mi, sonradan müdahale mi oldu? Ve nereden başlamamız gerekiyordu aşağıda 33 kişi varken? Burada meslektaşımın ismini görebilirsiniz, beraber çalıştığım Miguel Fortt. Kendisi, bana tüm madencilerle çalışmada yardımcı oldu ve aramızda tüm bu mühendisler olarak ortak bir dil oluşturmayı başardık kurtarma için. Ve kendilerine yedi gün içerisinde canlı şekilde ulaşmayı başardık.

Dört sene daha genç olarak beni bu fotoğrafta görebilirsiniz. Oraya askerî bir uçakla vardık. Hükûmetin tuttuğu bir gazeteci idi bu bayan. Burada, çalışma şartlarımızı, geldiğimiz uçağı görebilirsiniz. Soru şuydu: Elimizdeki materyaller neydi o kişilere ulaşmak için ve ulaşabileceğimiz materyaller, teknoloji neydi? Gördüğünüz gibi, basit bir kâğıt, gördüğünüz gibi, o an, Şili' deki madende olan teknoloji buydu. Bir teknoloji den bahsederek geldik ve önümüzde bir kâğıt var -ama sol tarafta siyah bir kutucuk görebilirsiniz- ekip sayesinde elimizdeki kâğıtta bulunan bu planı üç boyutlu hâle getirmeyi başardık kırk sekiz saat içerisinde. Birçok şeyde, neredeyse sekiz ay sürmektedir bunu yapmak. Elimizdeki uzmanın niteliğini anlayabilirsiniz buradan ve uyumadıklarını da tahmin edebilirsiniz. Gerçek plan burada, yani gri ya da yeşil diyebileceğiniz renkte göreceğiniz. Teknik olarak izlenecek yol madencileri çıkarmak için, kırmızı olarak gördüğünüz sağ taraftaki çizgi sondaj için başlayacağımız nokta ve nereye varmamız gerektiğini de aşağıda görebilirsiniz. Gördüğünüz gibi, düz bir çizgi, basit. Yapmamız gereken... Onlara ne yapmamız gerekiyordu? Ekibin morallerini yükseltmek ve kişilerdeki, mühendislerdeki korkuyu azaltmak ve üç boyutlu hâle getirmek planı.

Burada bir kelime oyunundan yararlanıyor, AUTOCAT... "Cat" kedi demek, ilginç bir şekilde, bize bütün bu süreç boyunca bir kedi eşlik etti, programın ismi de "AUTOCAT". Bunu şans olarak alıyoruz, gerçekten de şanslıydık. Oradaki kurtarma operasyonu için konulan "board", yani başka bir şekilde söyleyebileceğimiz "tahta"... Burada görebileceğiniz her satırda bir isim mevcut ve bu kasklar yani sahip oldukları ekipman ve en sonda benim ismi görebilirsiniz.

Kısa şekilde size durumu açıklayacağım: Yukarıda üst kısımda gördüğünüz kısım, gözüküyor değil mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) –Evet.

ŞİLİ SAN JOSE MADENİ KAZASI KURTARMA EKİBİ LİDERİ RODRIGO REVECO – “Mouse” hareketini de görebiliyor musunuz?

BAŞKAN – Evet.

ŞİLİ SAN JOSE MADENİ KAZASI KURTARMA EKİBİ LİDERİ RODRIGO REVECO – Orada gördüğünüz siyah kısım, oradaki büyük kaya, bu madenin kapatılmasına neden olan kısım. Üstünde gezindiğim şu anki kısım yani “büyük blok” diye adlandırdıkları kısım, 350’ye 200 metre, 190 metre yüksekliğinde ve 1 milyon ton büyüklüğünde. Bu kadar büyüklükte bir blok dünya üzerinde daha önce duyulmamış. Dümdüz şekilde gördüğünüz o mavi çizgi kaçış kanalı. Taşın oradaki pozisyonunu görerek -oradaki “mouse” un hareketinden görebiliyorsunuz- geleneksel şekilde oradaki, içerideki kişilere ulaşamayacağımızı görüyorsunuz. Aşağıda “mouse” un geçtiği sarı nokta da madencilerin olduğu kısım. İlk planı hatırlarsanız, orada düz, kırmızı bir çizgi vardı. Şüphesiz bu mühendisliğin bir yanıtı vardı ve onu yapmak için daha kolay bir yöntem vardı; oradaki sıcaklığı çıkarma, sondaj.

Burada gerçek hâlini görebilirsiniz planın. Bu şekilde besin gönderme problemini çözmüş olduk. Hem fiziksel hem de sağlık kısmıyla da ilgileniyor durumdaydık. Burada gördüğünüz tüm noktalardan içerideki madencilerle başarılı şekilde irtibata geçilebildi. Buradaki kırmızı oksa, çizgiden söylediğiniz eğimli sondajdan gittiğimiz planı görebilirsiniz. 750 metre uzaklıktan iletişim problemini çözen ekibi görebilirsiniz orada, fotoğrafta. Bu fotoğraf da ilk defa madencilerle irtibata geçildiği zaman çekilmiş. Sanırım teknik olarak daha iyi ismini bileceksiniz ama bu ikinci defa başarısızlığa uğradığımızda çekilen fotoğraf; toprağın altında çıkan gaz, daha doğrusu kum. Aynı zamanda gazetecilere de haber vermemiz gerekiyordu ve onlara uluslararası olarak iyi çalışma koşulları vermemiz gerekiyordu. Orada, gazetecilerin ne kadar asabi olduğunu görebilirsiniz. Burada, ilk defa kendilerine ulaşıldığında madencilerden birinin çekilmiş fotoğrafını görebilirsiniz. Kendisi, Maden Bakanı Laurence Golborne. Operasyonun yukarıdan çekilmiş bir fotoğrafı. Ve yirmi gün sonra geldiği hâl bu, bir kamp alanı gibiydi. Burada “mega blok” adıyla adlandırdığımız bu büyük bloğu görebilirsiniz, ilk defa görüldü ve daha önce de görülmemişti. Kapsül için yapılan ilk plan, ilk çizimi, patenti ve sertifikaları. Burada Luis’i görebilirsiniz.

Bu konuşmama istinaden size söylemek istediğim, ihtiyacınız olan tüm materyalleri sağlayabiliriz çünkü 300 kişiyi kaybettiniz.

Herhangi bir sorunuz varsa eğer cevaplayabilirim.

BAŞKAN – Ben, Rodrigo’ya çok teşekkür ediyorum. Eğer zamanları varsa, daha sonra, en son sunumdan sonra sorulara cevap verebilirlerse sevinirim.

ŞİLİ SAN JOSE MADENİ KAZASI KURTARMA EKİBİ LİDERİ RODRIGO REVECO – Bizi buraya davet etmiş olan Demokrasi Denetçileri Derneğine çok teşekkür etmek istiyorum. Burada geçirdiğimiz süre boyunca da çok iyi karşılandık, bunun için de çok teşekkür etmek istiyorum.

BAŞKAN – Yedide de uçagınız varmış galiba, arkadaşlarımız onu hatırlattılar.

Biz, katılımınızdan dolayı çok teşekkür ederiz. Bilgileri, tecrübeleri bizim için önemli. Türkiye Büyük Millet Meclisinin kayıtlarına o da girdi. İnşallah, Komisyonumuzun raporlarında da onların ziyaretlerinden, bilgilerinden yararlanacağız.

Teşekkür ederiz.

ŞİLİ SAN JOSE MADENİ KAZASI KURTARMA EKİBİ LİDERİ RODRIGO REVECO – Teşekkürler.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, Soma’yı ilk ziyaret ettiğimizde işçi arkadaşlarımızla görüşmüştük, orada 23’e yakın işçi arkadaşımızı dinledik. Burada da 2 tane işçi arkadaşımız da Ankara’ya gelmişler, Özgür arkadaşımız “Dinleme mümkün mü?” dedi. Ben onlardan bir beşer dakika hem yaşadıklarını hem duygularını ve özellikle de bundan sonra olmaması yönünde ne tür önerileri olabilir bu tecrübe bu yaşanan süreç açısından, bir bunları paylaşalım. Zaten, ileride -bizim Meclisimiz kapanma sürecine giriyor- tekrar biz Soma’dan da arkadaşlarımızı çağırıp dinleyeceğiz. Bu çerçeve içerisinde kısa, öz bir beşer dakika duygularınızı, sunumlarınızı, varsa da önerilerinizi almak istiyorum.

Orhan Tural, ilk sözü sana verelim.

Tekrar geçmiş olsun, hoş geldin.

ORHAN TURAL – Sağ olun.

Yedi yıldır bu Soma kömürlerinde çalışıyorum. Soma bölgesinde böyle bir facia hiç görülmemiş bir olay yani Manisa bölgesinde hiç görülmemiş bir olay. Yani, zaten, şimdi, anlatılacak şekilde bile değil. Yani, şu anda konuştuğumda bile tüylerim diken diken oluyor.

Saat üçü on geçte bu olay oldu. Saat üçe on kala redüktör değiştirecektik, saat üçü on geçte bir koku gelmeye başladı aşağıdan, o anda malzemeleri hemen attım, yukarı doğru kaçmaya başladım. Üç vardiya amirimiz vardı, 1231 dediğimiz bir panel var bizim, bizi

oraya soktu, salmadı bizi dışarıya. “Ağabey, aşağıdan çok büyük bir duman geliyor, bizi sal.” dedim, bizi salmak istemedi baştan. Sonra “Salacağım.” falan dedi, salmadı, kendisi de vefat etti orada. Benim yanımda tam 80 kişi kaldı, 80 kişi vefat etti yanımda. Bizim tavan vinci var, tavan vincinin hortumunu kestim, ayakta tutundum yani. Saat üçü on geçe bu olay oldu, en son saate baktığımda benim altıyı çeyrek geçiyordu. O anda işte kurtarma ekipleri gelmiş, kurtarma ekibi çıkarmış yani beni.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Niye salmadı yani sizi?

ORHAN TURAL – Duman gelecek, geçecek hesabı yapmış.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sizin can güvenliğinizi için?

ORHAN TURAL – Evet. Yani, dumanı gelecek, gidecek hesabı yapmış.

BAŞKAN – Bu kadar mı Orhan?

ORHAN TURAL – Evet, bu kadar.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Orhan, inşallah, biz, Komisyon üyeleri olarak Soma’da da çok arkadaşlar dinledik.

ORHAN TURAL – Büyüklerimizden şunu istiyoruz: Yani, altı aydan altı aya denetleme olacağına aydan aya olsun, gerekirse üç aydan üç aya olsun bu denetleme işleri. Denetlememiz geliyor, ben 7 seneden beri Soma Kömürde çalışıyordum, daha bir günden bir güne denetleyici görmedim ocağımızda. Zaten gelen de içeri girmiyor; kamını doyuruyor, çekip gidiyor.

BAŞKAN – Benzer görüşleri de arkadaşların Soma’da dile getirdi.

Çok teşekkür ediyorum Orhan.

Serdal Turan...

SERDAL TURAN – Aynı gün girdik işe.

BAŞKAN – Kurtarma ekibindesin galiba sen, öyle mi Serdal?

SERDAL TURAN – Gönüllü kurtarma ekibinden. Tahlisiyecı eğitimi falan görmedim. Orada herkes toplanmış, zaten bir kargaşa var, zaten yer altına hareket etmek için oradaki vefat eden arkadaşlarımızın aileleri bekliyorlardı, kapılar açıldığı an bizden önce ilk onlar gitti. Orayı bilmeyen arkadaşlar geldi öbür ocaklardan, “Aşağı kim biliyor, kim biliyor?” dediler, ben kendim orada çalıştığım için “Ben biliyorum.” dedim, “O zaman sırt çantası al.” dendi, sırt çantası aldım, daha çantayı nasıl kullanılacağını bilmiyorum, hiç kullanmadım daha önce, oradaki arkadaş “Bana bir göster, sadece bir kez göster, ne yapacağımı söyle, ben onu yaparım.” dedim. Biz öncü timi olarak 3 kişi indik, gerçekten manzara çok kötüydü, anlatamayız, arkamızdan da halk geldi. Herkes kafasına bir baret almış, eline bir lamba almış, ayağına çizme giymiş, güvenlik önlemi yok, hiçbir şey yok, elinde maske yok, bizim arkamızdan geliyor. Bizler de maske olduğu hâlde zorluk çekiyoruz, havayı da ters çevirince zaten arkadan da temiz hava geliyor, temiz havayla birlikte halk aşağıya inmeye başladı. Biz, hani, bu televizyonlarda falan çıktı, “2 panoya ulaşılmadı.” falan dendi, biz ilk oraya gittik. Hava ters çevrildiği için “İlk ulaşılan panoda, orada hava bir temizlensin öyle girilsin.” dendi, biz de aşağıya, yangının hemen alt tarafındaki panoya gittik direkt. Gerçekten manzara o kadar kötü değildi, birçok arkadaşımız vardı yaşayan. Orada da zaten fazla bir arkadaşımızı kaybetmedik, yine hepsi kayıptı bizim de. Yaralı arkadaşları aldık, hava verdik. Oradan kurtulan arkadaşlar boruları kesmişler -öyle kurtulmuş kimisi- onların kestiği yerlere biz taşıyabildiğimiz arkadaşımızı taşıdık. Kendi maskelerimizden de hava verdik, onların birçoğunu o şekilde kurtardık. Hava ters döndünce, oranın havası şey yapınca biz bu sefer yukarıda “S panosu” dediğimiz panoya çıktık. Hava ters şey olduğu için yukarıda hemen maskeleri de bıraktık, maskesiz bir şekilde çıktık. Gerçekten manzara çok kötüydü, ikinci olan kötü olan manzara da halk içeride. Bakıyorum “Sen ne arıyorsun burada?” diyorum, “Ben, abimi arıyorum.” diyor, kimisi dayısını arıyor, amcasının oğlunu arıyor. “Biz cesaret edemiyoruz, siz nasıl girdiniz?” diye sorduğumda “Biz gireceğiz.” diyorlar.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Madenci tecrübesi var mı onların?

SERDAL TURAN – Hayır, çoğunun madenci tecrübesi yok.

ORHAN TURAL – Olan da var içinde.

SERDAL TURAN – Çoğunun madenci tecrübesi yok, herkes yakınını aramaya gelmiş oraya.

Biz giremiyoruz, ayak dediğimiz kısımlarda hava girişiydi falan temizlenecek, şey olacak biz öyle gireceğiz.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Siz de tecrübeli değilsiniz değil mi?

SERDAL TURAN – Eğitimi almadık, biz de eğitimi almadık. Eğitilmiş olanlar girdi. AFAD geldi, AFAD “Bizim yer altı deneyimimiz yok.” dedi, “Ağabey cenazeler var içeride.” dedik, “Biz giremeyiz.” dediler. “E, nasıl olacak? dedik, “E, o zaman siz bize çıkarın, kapıların yanında sedyeye koyun, sedyeden o şekilde...” dediler.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Bu girenlerden, akrabasını aramak için girenlerden vefat oldu mu hiç?

SERDAL TURAN – Onlardan -bildiğim kadarıyla- olmadı. Zaten, orada ailesini gören yukarı haber vermeye çıktı. Zaten biz başladık, arkamızdan da kurtarma timi yine çoğunlukla giriyorlardı. Biz cenazelere giderken hem iletliyorduk hem cenazeleri banda atıyorduk. O şekilde zaten bantları da tıklama yöntemiyle, çektir dur, çektir dur yöntemiyle iletliyorduk, orada, bantların başında bekliyorlardı, ailelerini arıyorlardı.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bandın yandığı söylenmişti, çalışıyor muydu bantlar?

SERDAL TURAN – O tarafın bantları çalışıyordu. Biz üçüncü gün yangını söndürmeye gittiğimizde -ben, kendim, ajastörüm, yani şöyle söyleyeyim yer üstü tabiriyle, su tesisatçısı- yangına su vermek için gittiğimizde orman yangını sandım ben. Çünkü bizim orada yangın olur yer altında, ya koku gelir ya duman çıkar, o şekilde bir yangın olur, orada her yer alev içerisinde. Başımızda Akın Bey var - Ocak Müdürümüz- bize “Su verin.” dendi, biz hemen oradaki borulardan bazı yerlere dalgıç kurduk, yukarıdan halatlarını iptal ettik, su hattı yaptık, o şekilde su vermeye başladık, bu sefer en büyük tehlikemiz taşlar oldu. Sıcaktan taşlar soğuk suyu yiyince kurşun gibi patlamaya başladı.

ALİ AYDINOĞLU (Balıkesir) – O alev alev yananlar neydi, kömür mü?

SERDAL TURAN – Bantlar, plastik borular, kablolar, tavana tahkimat olarak koyduğumuz ağaçlar. Çok büyük bir yangın vardı zaten, sıcaklığı vardı. Oraya verdiğimiz sular dahi ateş gibiydi, ılık suların içerisinde zaten söndürmeye başladıktan iki saat sonra belimize kadar su oldu orası düz bir yerde. Oraya yine dalgıçlar kurduk, bizim ayak dediğimiz yer vardı, ayağın birini artık feda ettik, “Oradaki suyu oraya tahliye edelim.” dedik oradaki çalışmalar rahat olsun diye.

Söndürdük, yangın başladığı yere geldiğimiz zaman -20 kasa dediğimiz bizim T ağaçlarımız vardır- 20 kasa civarında yani 20 metrelik bir yer göçmüş.

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Spanosunda neden çok oldu ölüm?

SERDAL TURAN – Şimdi, orası, hava çıkışı bizim. Bütün hava böyle dolaşıyor, oranın temiz havası yok, aşağıdan hava dolaşır, pis hava oradan çıkar.

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Ama yangına en uzak yer orası, oraya haber mi gitmedi?

ORHAN TURAL – Yok, aşağıdan hava direkt oraya vuruyor yani.

SERDAL TURAN – İkinci bir şeyi yok, tek çıkışı var.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, affedersiniz, müdahale etmek durumundayım.

Serdal, duygularını bizimle paylaş, burada kal. Şimdi, TTK Genel Müdürümüz burada, onlar da çok aktif bir şekilde kurtarma operasyonuna katıldılar. Onların görüşleriyle birlikte arkadaşlarının soru-cevaplarına sizler de..

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onlar da gidecek.

BAŞKAN – Çünkü, olayı yaşayan kişi sizsiniz, şahit olan kişilersiniz, belki doğrudan sizlere de sorular yöneltilebilecek.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başkanım, Şilili madencilerin ekibindeler, onlara eşlik ediyorlar ekip hâlinde.

BAŞKAN – Birlikte mi gidecekler?

SERDAL TURAN – Evet.

BAŞKAN – O zaman hemen sonuçlandıralım lütfen.

Ben, zamanınız var diye kalın istedim.

SERDAL TURAN – Başkanım, bizim sizden istediğimiz: Şimdi, bize maaş yatırılacağı söylenmişti, “Geride kalanlar maaş alacak.” denmişti, maaşlar yatırıldı ama çok eksik. Bizde prim sistemi vardı. E, şimdi, işe gelinmiyor, iş olmuyor diye o primleri falan kestiler. E, yer üstüyle yer altının yevmiyesi aynı değil diye ondan da indirim yaptılar, yaklaşık bizim maaşlarımızda bir 400-500 lira civarında bir düşüş oldu. Onun giderilmesini istiyoruz.

Artı, biz, yer altında çalışan işçileriz, bizim sigortalarımız yer altı. Bizim yer altına giriş sebeplerinden bir tanesi de erken emeklilik. Sigortalarımızın yer altı yatmasını istiyoruz. Bu Hükümetimizin de söz verdiği o ikinci maaşları falan şey yapıyoruz, artı biz çalışmak istiyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sözleriniz kayıtlara geçti Serdal, inşallah Komisyondan da arkadaşlarımız ilgili yerlere ulaştırılacaktır.

SERDAL TURAN – Bir de Başkanım, bu denetleyiciler geleceği zaman hiç haber vermeseler, ansızın gelseler çok güzel olacak.

BAŞKAN – Onu masaya yatırdık, inşallah kesin bir çözüm bulmaya çalışacağız.

SERDAL TURAN – Onlar on beş gün önceden haber verdikleri için...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Özgür Bey, eğer açarsam hakikaten biz gündeme geçemeyeceğiz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır, bu konuyla ilgili bilgi vereceğim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Serdal.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hem Serdal’ın söylediğine hem Komisyona faydası olacak bir bilgi vereceğim ama...

BAŞKAN – Peki ama sadece size veriyorum.

Buyurun, hemen şey yapalım çünkü...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, Başkanım, on iki gündür ben Plan ve Bütçe alt komisyonunu ve şimdi de üst komisyonunu takip ediyorum devamlı. Bu durumla ilgili ortaya çıkan bir gerçek var. Bu konuda belki Komisyonumuz yine bir tavsiye kararı falan yollayabilir, onu kısaca söyleyeyim. Eksik yatan 500 liralık maaşın iki bileşeni var;

Bir tanesi, dediği gibi, 200 liralık primlerini alamamışlar.

İkincisi, 300 liralık eksiklik, ilk başta biz de maden, yer üstünde çalışıyor gibi yatırdı sandık. Oysaki, maden, İş Kanunu’nun gereği olarak, yer altında çalışana kapatıldığında ona bir iş verir ya da aynı maaşı yatırır gereği aynı maaşı ödemeye çıkarıyor. Vergi mevzuatında yer altı çalışmalarında gelir vergisi muafiyeti var ama maalesef Maliye o yer altı muafiyetini sağlamamış ve yer üstünde çalışıyorlarmış gibi 300’er lira vergi kesmiş. Dün ben bunu Plan ve Bütçe Komisyonunda Maliyecilere sordum, onlar da dediler ki: “Yapılmış olabilir ama bizce yer altında çalışıyormuş gibi yattığı için muafiyete sahip olmalıydı. Bu konuyu Bakanlıkta çalışıp getirelim.” Komisyonumuz bu konuda yine geçen sefer yaptığı gibi bir tavsiye kararı yazarsa Maliye Bakanlığına “Bu kişilerden vergi kesilmesinde yer altı çalışıyormuş gibi muamele yapılması gerekirdi.” diye, o konuda da yine önemli bir katkı sağlamış olur diye düşünüyorum.

Burada mesele, işverenin yer üstü diye yatırması değil...

BAŞKAN – Özgür Bey, lütfen, toparlayalım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başkan, bu kadar önemli bir konuda neyin tasarrufunu yapıyorsun? Anlatamadım, son kelimeyi söylüyorum.

BAŞKAN – Şimdi, Özgür Bey, ben, böyle bir genel görüşme açarsam biz ana gündeme geçemeyiz, bir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Genel görüşme açmıyoruz. Vazgeçtim, geri alıyorum.

BAŞKAN – İkincisi, bu konu Komisyonumuzun doğrudan ilişkisi değil ama o yüzden ben çok teşekkür ediyorum Serdal ve Orhan’a.

Yalnız, konularıyla ilgili biz ilgili yerlere temasa geçeceğiz. Konuların iletilmesi konusunda arkadaşımız da, Başkan Vekilimiz de o konuda üzerine sorumluluğu alsın. Herhâlde, hukuki olan bir şey, size verilmedi anlamında gibi bir şey algıladım.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Çıkarılan kanun, son aylık net ücreti. Yani, eğer, işveren ödemezse devletin ödeyeceği rakam, bir işçinin aldığı son aylık net ücret neyse, o ödenir. Size eksik bir ödeme yapılmışsa sizin yine eğer o eksiklikten kaynaklanan bakiye ödenecektir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu konuyu günlerce araştırdım, öğrendim ama anlatamadım ki Başkanın şeyinden.

Başkanım, işveren aynen dediği gibi yatırmış da Maliye yer üstü çalışmasına göre vergi kesmiş 300’er.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Kanun açık, son aylık net ücret neyse odur, eksik ödemiş olabilir işveren.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Erkan Bey, buyur ama hemen sonuçlandıralım yoksa geçemeyeceğiz, benim sıkıntım o. Yoksa, ben sabaha kadar dinlerim, ben de bir sıkıntı yok.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkanım, şimdi, Özgür Bey’in doğru. Plan ve Bütçe Komisyonunda da bu konu gündeme geldiğinde ve Maliyenin görüşünü de aldığımızda hakikaten Maliyenin o şekilde, yani yer altında çalışan işçilere dahi yer üstünde çalışmış gibi ücretleri ödenince bunlardan gelir vergisi kesiliyor. İşveren bakımından bir kayıp, bir şey söz konusu değil ama işçinin aldığı ücret düşük oluyor. O, Komisyonda da gündeme geldi, inşallah düzelecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Tamam, çok teşekkür ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum arkadaşlar.

SERDAL TURAN – Sağ olun.

ORHAN TURAL – Biz teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – İleride, inşallah, Meclis tekrar faal olarak Ekim ayında başladığında Soma'dan arkadaşlar çağırıp dinleyeceğiz. O çerçevede, sizlerin de görüşmelerini biz izledikten sonra tekrar sizi çağırma gereği duyabiliriz, bilginiz olsun.

Çok teşekkürler, sağ olun.

SERDAL TURAN – Geç de kalmasak Başkan, çoluk çocuk besliyoruz biz.

BAŞKAN – İnşallah.

SERDAL TURAN – Oldu, sağ olun, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Burhan Bey, buyurun.

Şimdi, TTK Genel Müdürümüz Burhan İnan, kendileri, onların tahlisiye ekipleri, kurtarma ekipleri hakikaten Soma'da çok büyük gayret gösterdiler. Her ne kadar o madende çalışmamış da olsa, madenin planına, projesine fazla vâkıf da olmamış olsalar da birçok canın ve yaralı insanın çıkmasında emekleri oldu. Zonguldak, bir de tarihî olarak hakikaten Türkiye'nin kazalarının en yoğun olduğu, özellikle grizu bağlamında, en yoğun olduğu bir maden bölgemiz. O yüzden, kendilerine söz veriyorum. Bu konularda da arkadaşlarımızın soruları, cevapları olacaktır.

Aynı zamanda, Komisyonumuzda 2 misafirimiz var: Aykut Erdoğan, İstanbul Milletvekilimiz, hoş geldiniz; Haluk Eyidoğan...

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Şimdi çıktı.

BAŞKAN - Hocamla bir selamlaştık ama kendisinin de Komisyonumuzu ziyaret ettiğini söylemek istiyorum kayıtlara geçsin diye.

Teşekkür ediyorum.

Burhan Bey, buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Sayın Başkan, Komisyonun sayın üyeleri, sayın katılımcılar; sizleri saygıyla selamlıyorum.

İki bölümden oluşan bir sunum hazırlamıştım. Birinci bölümde kurumumu tanıtmak, ikinci bölümde de kurumumun öteden beri yaptığı iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarlarıyla ilgili bilgi vermek istedim. Ancak zamanın kısıtlı olduğunu görüyorum, biraz kurumla ilgili konularda hızlı davranacağım.

BAŞKAN – Kurumu artık Zonguldak'a geldiğimizde bize orada detaylı bir şekilde... İki gün sonra sizin misafiriniz, inşallah orada ona bakalım.

İş sağlığı, iş güvenliği bizim ana meselemiz yani şu an.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Direkt oraya geçelim o zaman.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN – TTK, iş güvenliğinde...

BAŞKAN – Affedersiniz, bir de beraberinde Mustafa Şimşek, Genel Müdür Yardımcısı...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Mustafa Şimşek Bey, Genel Müdür Yardımcımız; Mesut Öztürk Bey, İş Sağlığı Güvenliği Daire Başkanımız; Ayşe Köseoğlu Hanım, Etüt Plan-Proje ve Tesis Daire Başkanlığında Şube Müdürü arkadaşımız.

BAŞKAN – Sizler de hoş geldiniz.

Buyurun, mikrofon sizin.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Son yirmi yılda yaptığımız iş sağlığı ve güvenliği iyileştirmeleri bağlamında birinci sırada, rehabilitasyon projeleri hayata geçirildi, Japon JICA ile İş Güvenliği Geliştirme Projesi uygulandı kurumda.

Yine, Dünya Bankasından alınan bir kredi ile, IMCD ile eğitim projesi gerçekleştirildi. Bu projeyle, kurumun muhtelif sanatlarında çalışan işçiler yerinde ve birebir eğitimden geçirildiler.

Yine, İş Güvenliği İyileştirme Projemizi hayata geçirdik, hâlen sürdürüyoruz. Yer altında çok yoğun olan ocak açıklığımızı... Şu anda, biz, 300 kilometre civarında ocak açıklığına sahibiz Türkiye Taşkömürü Kurumunda, 5 müessesede bu, çok büyük bir rakam ancak geçmişten gelen sıkıntılardan dolayı -öyle ifade edeyim- bu açıklığı henüz şu anda terk edebilmiş değiliz.

Neyi anlatmak istiyorum? Biz, şu anda, örneğin, Kozlu müessesesinde -560/-485 kotları arasında üretim yapıyoruz, -630 kotunda ise hazırlık çalışmalarını sürdürüyoruz. Kömürlerimiz derine doğru belli bir eğimle yattığı için, kömürün peşinden sürekli daha derinlere doğru inmek durumundayız. Bu çalışmaları yaparken zamanında alınmayan, örneğin -300/-360 arasında belli miktarlarda rezervler var, “Bunlar millî kaynaktır, alınmalıdır, bir daha bunlara ulaşmak mümkün değildir.” mantığıyla bunları almak istiyoruz,. Dolayısıyla, o rezervlere ulaşmak üzere birtakım galerileri ve tesisleri de elimizde tutmak durumunda kalıyoruz. Bu yüzden, henüz 300 kilometrelik bu açıklığı istediğimiz seviyelere indirebilmiş değiliz. Önümüzdeki beş yılda -umuyorum- çok daha konsantre bir yapıyla üretim yapmaya devam edeceğiz. Bu ifade ettiğim yapı sadece Kozlu’da değil, bütün müesseselerimizde benzerlikler arz etmekte.

Altyapı yatırımlarına çok önem verdik. Özellikle, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili dünyada ne uygulanıyorsa alıp müesseselerimizde bunları kullandık.

Projelerden hedeflerimiz: Rehabilitasyon iş güvenliği projeleriyle çalışma şartlarının iyileştirilmesi, iş güvenliği standardının yükseltilmesi hedeflendi. Çeşitli ekipmanların bu bağlamda temin edilmesi, altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi, faaliyetlerin çok kattan en fazla üç kata yoğunlaşması... Rehabilitasyon projesiyle Dünya Bankasından sağlanan 70 milyon dolarlık krediyle çeşitli makine, teçhizat alımı gerçekleştirildi. Yaklaşık 10 milyon dolarlık iş güvenliği teçhizatı temin edildi. Teçhizatı kullanmak üzere toplam 295 teknik personel yurt dışında eğitildi. Armutçuk, Üzülmüş ve Karadon müesseselerinde merkezî gaz izleme ve kontrol sistemleri kuruldu. Ferdî kurtarıcılar temin edildi, kuyu ve burlara otomatik sprinkler tertibatı kuruldu, dolgu pompaları temin edildi. Alev sızdırmaz özelliği kaybolan ekipman yenilendi, yeni devre kesiciler temin edildi.

İş güvenliği iyileştirme projesiyle ferdî, insanların, ilgili arkadaşların, görevlilerin kullanabileceği çeşitli el tipi gaz ölçme cihazları, karbonmonoksit, oksijen, metan ölçerler ve alarmlı metanometreler temin edildi. Taşınabilir tip gaz ölçerler temin edildi. Tam gaz analiz laboratuvarı kuruldu. Ferdî karbonmonoksit ve oksijen maskeleri temin edildi ve kişisel koruyucu donanım temin edildi. İş güvenliği geliştirme projesiyle, Japon Hükûmetiyle kömür ocaklarında iş güvenliğini geliştirmek amacıyla iş güvenliği geliştirme projesi hazırlandı. Proje 1 Kasım 1995 tarihinde uygulanmaya başladı ve 2000 Kasım ayında sona erdi. 2002-2004 yılları arasında 1 yabancı uzman iki yıl süreli olarak kurumda görev yaptı.

Merkezî gaz izleme sistemi: 1992 yılında Kozlu’da meydana gelen infilak sonrası tahrip olan Kozlu merkezî gaz izleme sistemi, JICA teknik yardımıyla yenilendi. 2005’te Armutçuk, 2006’da Karadon, 2012’de Kozlu merkezî gaz izleme sistemleri yenilendi. İş güvenliği geliştirme projesiyle Kozlu’da personel giriş çıkış kontrol sistemi kuruldu, gaz sensör test cihazı temin edildi, yangın gazlarına analiz için gaz kromatografı temin edildi, maske test teçhizatı yani filtreli ferdî kurtarıcı ve oksijenli ferdî kurtarıcılar için toz maskesi test teçhizatı temin edildi. Yani, aldığımız toz maskelerinin kalitelerini de kendi imkânlarımızla test etme şansına sahibiz.

Gazla mücadele: Her işletmeye merkezî gaz izleme sistemleri kurulmuştur, modern gaz ölçme cihazları temin edilmiştir. Her müesseseye tam gaz analiz laboratuvarı kurulmuştur. Gaz kromatografıyla yangın gelişimini takip etmek mümkün olmuştur. Çalışanlar oksijenli ferdî kurtarıcı, karbonmonoksit filtreli ferdî kurtarıcılarla donatılmıştır. Ani gaz ve kömür püskürmelerine karşı tedbirler artırılmıştır. Sondajla ilerleme yapılmaktadır galeri açmalarında.

Patlayıcı kömür tozlarıyla mücadele: Kurumda patlayıcı tozla mücadele çalışmaları 1991 yılında başlamıştır. 1993 yılından itibaren patlayıcı kömür tozlarıyla mücadele çalışmaları için İngiliz kömür işletmeleri NCB standartları esas alınarak taş tozu yönergesi hazırlanmıştır. Galeriler su ile sık sık yıkanmaktadır. Biriken tozlar toplanmaktadır. Galeriler badana yapılmaktadır. Kömür tozunun yanmaz madde yüzdesi yüzde 65’in üzerine çıkacak şekilde bütün noktalara taş tozu serpilmektedir. Su barajlarıyla mücadele ediyoruz yine kömür tozu patlamalarıyla başa çıkabilmek için. Su barajları için Almanya Kuzey Ren Vestfalya eyaleti maden dairesi standartları esas alınmıştır. Kurumda patlayıcı kömür tozlarıyla mücadele için yılda yaklaşık bin ton civarında taş tozu ve 4 bin civarında su teknesi kullanılmaktadır.

Bu sayfada ferdî kurtarıcı maskelerimiz var. Şu anda mevcut 11.900 adet oksijenli ferdî kurtarıcımız var.

Yangınla mücadele: Gaz analizleriyle panoların kontrolü, otomatik yangın söndürme teçhizatı, su ile mücadele, köpük uygulaması, yangına mukavim elbise, JICA katkısıyla yangın gazlarının analizi ve takibi için 2 adet Schmadzu GC-14B model gaz kromatografı temin edilmiştir. Bizdeki kömürler de, tıpkı Soma’da olduğu gibi kendiliğinden yanma özelliğine sahip kömürler. Bildiğiniz gibi, kömür karbon büyük oranda. Oksijenle reaksiyona girdiğinde de karbonmonoksit ortaya çıkıyor, gizli yanma dediğimiz, kızılsma dediğimiz hadise, hâl ortaya çıkıyor, meydana geliyor. Bu arada, tabii, bir miktar da dışarıya ısı veriyor. Bu ısı, süreci daha da hızlı bir hâle getiriyor. Bir müddet sonra da eğir mücadele edemezseniz, havayı kesemezseniz, söndüremezseniz açık alevli yangına dönüşüyor.

Biz kromotoğraflarla hidrokarbonların yani yangın gazlarının yakın takibini mümkün hâle getirdik. Ocaklarda yangınla mücadele etmek için Kandilli, Amasra ve Gelik ocaklarında yangınlı panolara, az önce Güner Hocanın ifade ettiği, azot gazı uygulamasını da yaptık.

Bizim şu ana kadar yaptığımız iş sağlığı, güvenliği çalışmaları bunlar Sayın Başkanım. Bundan sonrası için de yapmak istediklerimiz var. Özellikle Soma'da bunun bir ihtiyaç olduğu ortaya çıktı. Az önce işçi kardeşimizin ifade ettiği gibi, boruları keserek hava almışlar, nefes almışlar denildi. Büyük ihtimalle bu basınçlı hava şebekesinden faydalanıldı, basınçlı hava şebekesinin borularını kestiler. Biz şu anda böyle bir ortamda insanlarımızı kurtarabilmek için galerilerde her 30 metrede bir, kömür içinde sürülen taban yollarında her 20 metrede bir, baş yukarılarda da her 10 metrede bir acil teneffüs istasyonu dediğimiz, bu basınçlı hava şebekelerinden faydalanarak böyle bir hâl başlarına geldiğinde insanların nefes alabilecekleri, bulundukları ortamdan etkilenmeyecekleri sistemleri bütün kaçış yolları boyunca yaygınlaştırma çalışmasını yapıyoruz. Bunun dışında, yangınla mücadelede çimento enjeksiyonu, çimento serpmesi, kül basması gibi, bize göre palyatif mücadeleler var. Suyla mücadele edebiliyorsunuz. Bu konuda da Almanya'da son iki yıldır geliştirilen bir köpük ve makinasını bulduk. Onu önümüzdeki günlerde Amasra müessesemize alacağız. Yangınla mücadele noktasında onun da bize çok büyük avantajlar sağlayacağını görüyoruz.

Bir de Türkiye Taşkömürü Kurumu 166 yıldır üretim yapan bir kurum ve emek yoğun üretim yapıyor kurumumuzda çünkü jeolojik yapı son derece karmaşık. Sürekli faylarla, sıklamalarla, kopmalarla karşılaşıyorsunuz. Kömür istikameti boyunca sürekli kıvrılmalar, atmalar yine söz konusu. Dolayısıyla, bizim, ileri madencilik yapan ülkelerde olduğu gibi, tam mekanize kazı sistemlerini uygulamamız bugüne kadar mümkün olmamış ancak biz bunu belki ileri madencilik yapan Avusturalya'da, Amerika'da, Almanya'da olduğu gibi tam mekanize sistemlerin olamayacağını biliyoruz ama kendimize has, bizim özelliklerimize uygun sistemler aradık. Amasra'da bulduk, sekiz ay denedik, son derece iyi sonuçlar aldık. İşin en güzel tarafı da böyle bir çalışma sürecinde -istatistiklerin söylediği rakamı ifade etmek istiyorum- eğer klasik yöntemle biz orada üretim yapıyor olsaydık 40'la 50 arasında iş kazası olacak iken bu sistemle, yürüyen tahkimatlar, kalkan tahkimatlar, çelik tahkimatlar kullandık, hiç kazamız olmadı. Üretim randımanı kişi başına 4,5 misli arttı.

Bir de biz şunu gördük orada: Bizim yaklaşık 80 bin, 90 bin metreküp yıllık ağaç tüketimimiz var. Yani, biz tavan kontrolünü ağaç tahkimatla yapıyoruz. Şunu gördük o Amasra'daki uygulamada: Her damarda belki kazı makinasını kullanamıyorsunuz bu arızalardan dolayı ancak bu, çelikten yapılan, yürüyen tahkimat dediğimiz şiltleri hemen hemen her damarda kullanmanız mümkün. Dolayısıyla, tavan tahkimatını biz bundan böyle önümüzdeki dönemde tamamen çelik tahkimata dönüştürmeyi düşünüyoruz. Emek yoğun üretim yapılırsa dahi en azından tavan kontrolünde iş sağlığı güvenliği açısından çok önemli faydalar sağlayacak bir sistem olarak görüyoruz.

BAŞKAN – Cuma günü gezeceğimiz ocak olarak Amasra'yı mı düşünüyoruz?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Kozlu'da gezeceğiz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Yani, bu en son uyguladığınız yöntemleri bir görmekte de fayda var, Amasra'yı.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Onu şu anda göremeyiz Sayın Başkanım, ileride inşallah bekleriz.

Yani, yer altında insanların başına gelen kazalar belli Sayın Başkanım. Bizim TTK özelinde en çok başımıza gelen göçükler, göçükler sonucu ortaya çıkan yaralanmalar ve ölümler. Bilahare, grizu patlamaları, nakliyat kazaları, yüksekten düşmeler; bütün bunlar biliniyor ve bunlar için de neler yapılması gerektiği de biliniyor. Dünya ne yapıyorsa bizim de onları yapmamız gerekiyor ancak benim katıldığım bütün toplantılarda bir iş sağlığı güvenliği kültürünün eksikliği denilerek ülkemizde bahsediliyor. Ben de katılıyorum buna. Örneğin, bu emniyet kemeri susturucusu en çok bizim ülkemizde satılıyor. Yani, emniyet kemeri takmamak üzere bu susturucuyu alıp kullanıyoruz. Bu da bizim nerede olduğumuzun aslında iyi bir göstergesi ancak bu kültürün eksikliğinden bahsedilirken bu kültürün nasıl oluşturulacağı konusu konuşulmuyor benim gördüğüm kadarıyla. Bu kültürün nasıl oluşturulacağı konusunda da adım adım bir yol haritasının belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar Sayın Başkanım. Sorular olursa cevap vermeye hazırım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Soru sormak isteyen arkadaşlarımız...

Aykut Bey...

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli konuklar; ben aynı zamanda Türkiye Taşkömürü Kurumu ve Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunu denetleyen Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunun üyesiyim. Bu

anlamda, müsaade ederseniz hem TTK hem TKİ hakkında Komisyonumuzda yapılan çalışmalarla ilgili birtakım bilgiler verip ayrılmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Soma Komisyonu çok önemli bir komisyon. Sadece Soma'da olan elim kaza dolayısıyla değil; bundan sonra olması müstakbel, olmaması tesadüf olan maden kazaları açısından çok önemli. Şimdi, TKİ'nin sunumunu istedim, onu henüz görmedim ama TTK'nın sunumundaki şeyden başlayarak niye endişelendiğimi anlatayım.

TTK, sunumunda son derece önemli Karadon kazasıyla, Kozlu kazasıyla ilgili bilgi vermemiştir. Kozlu kazası, elinizdeki sunumun 32'nci sayfasında detayları bulunan maden işletmesinde yapılmıştır. Şimdi, Sayın Genel Müdür burada aldığı önlemleri açıklıyor. Ben de birkaç şey sorayım Genel Müdüre. Mesela, bu kazanın olduğu madendeki Star İnşaat Anonim Şirketinin herhangi bir madencilik tecrübesi var mıdır? Ben bitireyim, siz açıklamaya devam edin Genel Müdür. Sayıştay raporuna göre bu firma bir inşaat firmasıdır ve bir inşaat firmasına madencilik işi verilmiştir. Firmayı suçlamak için söylemiyorum, şartnamede olması gereken bir şey ve o Kozlu'da 30 madenci can vermiştir. Üzücü olan şudur ki TTK ile ilgili Sayıştay raporuna baktığınızda şunu göreceksiniz: Kozlu'daki kazadan önce madde madde burada hangi güvenlik eksikliklerinin olduğunu tek tek Sayıştaycılar yazmış. Kablolar ortada, ateşlemeye uygun malzemeler ortada, 10-12 madde, teknik detaylar hâlinde vermiş ve Sayıştay kazadan önce şunu söylemiş: "Bu madende şimdiye kadar bir kaza olmaması tesadüftür." Türkiye'nin durumu budur. Sayıştay kaza olan maden için kazadan önce tuttuğu raporda "Şimdiye kadar bu madende kaza olmaması tesadüftür." demiştir ve kaza olmuştur. Kozlu'dan sonraki süreci Sayın Genel Müdür anlatırsa, davaların ne aşamada olduğunu, o size Soma'da fikir verecektir.

Benzer bir örneği ben Türkiye Kömür İşletmelerinden anlatayım. Türkiye Kömür İşletmelerinin Afşin-Elbistan madenlerinde hatırlarsanız bir göçük oldu. Önce 2 işçi, sonra 9 maden mühendisi ve işçi göçük altında kaldı ve hâlâ 9 madencinin cenazesine ulaşılammıştır. Demin Şili'deki kurtarma mucizesini anlattılar, nasıl insanların kurtardıklarını. Bizim işçilerimizin hâlâ mezarı yoktur, Fatıha okuyacak mezar taşı yoktur, ailelerinin de böyle bir talebi vardır.

Afşin-Elbistan'da neler olmuş? Afşin Elbistan'da kazadan önce sismik hareketler başlamış. Bu bir açık ocak. Son derece dik bir şekilde yarmışlar. Kazadan önce sismik hareketler başlıyor. Bunun teknik anlamdaki şeyi şu: "Biraz sonra yıkılacak burası." diyor. Buna rağmen işçiler aşağı indiriliyor ve işçilerin üzerine bu maden, bütün Elbistan yıkılmış diyorlar. Elbistan'ın çok da güzel bir şiri vardır, o madencileri anlamak için belki dinlemenizi şey yaparım, "Acım Elbistan" diye bir şiri vardır. Ve üzerine yıkılmış, Elbistan kömür madenleri bu işçilerin üzerine yıkılmış. Bunlardan çok daha önemlisi -burada bu facianın da raporu var, büyük ihtimalle Soma'nın da var, ama- ben öncelikle sizin kurtarma ekibinize teşekkür ediyorum, kahraman çocuklar onlar. Soma'da, biz oradaydık, o çocukların neler yaptığını biliyorum. Türkiye Taşkömürü Kurumunun ne kadar önemli bir kurum olduğunu da biliyorum ama gerçekleri konuşmazsak doğruyu bulamayız.

TTK ile TKİ'nin sorunu vahşi kapitalizm. Bunu sözleşmelerinde görebiliyorsunuz. Gerek TKİ'nin gerek TTK'nın hizmet ihalesi ve redevans diye iki usulü var. Burada konuşmamız gereken en önemli şeylerden biri bu. Sadece Soma örneğinden anlatayım, Soma'da bir sözleşme yapılıyor, ihale yok. Hizmet ihalesi olan madenin kazalı olduğu yerden bahsetmiyorum, redevans usullü yerlerden bahsediyorum çünkü Soma bir kömür diyarı. Burada redevans usulü var, hizmet ihalesi yöntemi var. Redevans usulünde şöyle bir hüküm koyuyor, Sayın Başkan, diyor ki: "Ben senden 1,5 milyon ton kömür alacağım." Devlet kendi kömürünü vermiş. Bu yolsuzluk faslına girmek istemiyorum ama sonuçta sizi ilgilendiren kısımla anlatmak istiyorum. Devlet kendi kömürünü bu adamlara vermiş, bir ihale yapmamış, demiş ki: "Sen benim kömürümü çıkar, bana sat." Çıkarırken maliyetleriyle hiç ilgilenmemiş, alırken fahiş fiyatta olduğu artık her türlü raporda olduğu için ben söylemiyorum, raporlara bakmanızı tavsiye ediyorum Komisyon olarak size ve şunu söylüyor: "Ne kadar çıkarırsan çıkar, ben bu kömürü senden satın alacağım." Hani bu dayı başı ve "hadi hadi" düzeni diyorsunuz ya, bu dayı başı ve "hadi hadi" düzeninin müsebbibi Türkiye Kömür İşletmeleriyle Türkiye Taşkömürü Kurumunun ihalesiz olarak bu madencileri zorlaması ve o madencilerden de ne kadar çok çıkarıyorsa o kadar fahiş kârlar elde etmesi ve o fahiş kârların sonucunda 301 canın gitmesi ve Maslak'ta da yükselen gökdeleni görmemiz. Sizin ilk engellenmeniz gereken bu çünkü o redevans dediğiniz husus Maden Kanunu'nda bir maddeye daha sonradan konuldu. Bunun hukuki altyapısı da yoktu. Sayıştay raporlarınıza Komisyonun tekrar bakmasını tavsiye ediyorum.

Diğer bir meseleye gelince, alt işveren-üst işveren ilişkisi, sorumluluğu vardır. TTK ve Türkiye Kömür İşletmeleri bu madenin üst işverenidir. Burada kazaya sebep olan madenlerdeki şirketler ise alt işverenlerdir. İş Kanunu'nda ve teknik şartnamede ve hizmet ihalesi sözleşmesindeki hükümlere baktığınızda her ne kadar bu iki kurum bu kanundan kaçmak uğruna "Ölümlü kaza da olsa siz sorumlusunuz, şu da olsa siz sorumlusunuz." diye sözleşmelerine yazma çabası göstelseler de bu kanunlarda bu hükümler varken bu sözleşmelerin bu hükümleri geçerli değildir. Onun için buradaki asli sorumlular, Soma'da Türkiye Kömür İşletmeleridir, Zonguldak'ta da Türkiye

Taşkömürü Kurumudur. Asli sorumlular bu kurumların yetkilileridir değerli arkadaşlar. Türkiye Kömür İşletmelerinin Soma'yla yaptığı sözleşmeye baktığınızda, kontrol maddesinde bütün ekipmanın tek tek kontrol edileceği, bunların periyodik yapılacağı ve bunlardan örnekler alınıp saklanacağı, sözleşmesinde net olarak yazmaktadır. Nedir mesela bir ekipman? Madencinin kullanacağı oksijen maskesidir. Madem size böyle bir yükümlülük verilmiş, hizmet ihalesi sözleşmesinden İş Kanunu'na kadar yazılmışsa nasıl oluyor ki ölen madencilerin bir kısmının oksijen maskesinin son kullanma tarihinin geçmiş olduğu yazar?

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Oksijen maskesi yok.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Yani, teknik olarak terimi bilmiyorum. Karbonmonoksit maskesinden bahsediyorum, içerideki trafodan, iddialardan bahsediyorum. Ben teknik bir adam değilim, ben bunun yazılmış raporlarını anlatmaya çalışan bir adamım. Bütün bu redevans düzeni, ihale düzeni çözülemedikten sonra... Şimdi, Sayın Genel Müdür dedi ki: "Size burayı gösteremeyeceğiz, en son teknolojiyi." Ben Komisyona en ilkel teknolojinin olduğu madeni görmelerini tavsiye ederim çünkü kazalar orada oluyor, ölümler de oluyor. Kurumlar elbette ki kendilerini anlatacaklardır, biz de kurumlarla gurur duyacağız.

Bir son meseleye gelince, Türkiye Taşkömürü Kurumu üzerinde sürekli zarar ettiği yönünde, vahşi kapitalist bir baskı vardır bu özelleştirme taraftarlarının, kamuculuğun aleyhinde olan taraftarların. Onu da şöyle açıklayayım: Türkiye Taşkömürü Kurumunun en verimli madenleri özel sektöre verilmiştir, redevans usulüyle, başka usullerle verilmiştir. Eline sadece posası bırakılmıştır ve sürekli zarar bu yüzden ettirililmektedir. Bu özelleştirme taraftarlarının bizi bu kadar aldatmasına izin vermeyelim. Demin Şilili madenci ne dedi? "Bizim ülkemizde bütün madenler kapatıldı." Bizim insanımız da bu kadar kıymetli. Elbette ki yerli madenlerimizi kapatılmamalıdır ama yerli madenlerimiz vahşi kapitalizme terk edilmemeli, devlet bu vahşi kapitalizmi kırıbağlamamalı, bu "haydi, haydi" düzenini sözleşmelere koymamalı ve bütün bu madenler kamulaştırılmalı, güvenceli ve sendikali işçiler tarafından çalıştırılmalıdır.

Komisyonuza başarılar diliyorum. Umarım ki ölen madencilerimize ve hâlâ sağ kalan madencilerimize bir hizmetiniz olur.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Aykut Bey.

Ben bir açıklama yapayım Necati Bey, müsaade ederseniz. Sayıştay raporları elimizde, arkada. Onu Komisyon üyelerimize dağıtacağız. Aynı zamanda TKİ'den de ilgili bahsettiğiniz sözleşmeler de geldi. Komisyon üyelerimize de onların dağıtımını yapacağız. Komisyon üyelerimizin de haberi olsun diye bunu söyleme gereği duydum.

Teşekkür ederim.

Necati Bey, buyurun.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Teşekkür ederim.

Madenlerimizin güvenli bir şekilde çalıştırılması için burada çalışmalar yapıyoruz, en azından bundan sonrası ile ilgili ama oluşan kazaların nedenlerini de ortaya koyarak birtakım değerlendirmeler yapılıyor.

Bugün değerli hocamız Güner Bey yine bu iş güvenliğiyle ilgili alınan tedbirlerle ilgili de birtakım konulara girdi. Şimdi, orada, yurt dışında, Amerika'da "rescue team" veya Türkiye'de "tahlisiye ekipleri" dediğiniz ekiplerden, önerilerde bunları yarıştırmaktan vesaire filan bahsettiniz. Yalnız, ben Soma'da, gittiğim yerde -biraz önce gönüllü tahlisiyeciden bahsetti de- ayrı bir tahlisiye birimi olmadığına şahit oldum. Yani, o tahlisiye ekiplerinde çalışanlar zaten içeride çalışan işçiler. Kazaya maruz kalan tahlisiyeci nasıl olaya müdahale edecek? Veyahut da o oksijen tüplerini nereden alıp da o olayın içerisine girecek? Yani, bu "team" dendiğine göre, aslında herhâlde Amerika'da ayrı bir yerde bekleyen, belli sayıda insanların olduğu, itfaiye elemanları gibi, görevi sadece o olan insanlar bunlar ve özel eğitilmiş, hatta sporunu yapan yani bunlar boş duran insanlar değil. Mesai saatlerinde de spor yapıp kondisyonları, belli yaşlarda vesaire... Şimdi, Türkiye'de böyle bir sistem yok Hocam zaten. Yani, siz diyorsunuz hani "Yarıştırılmış, edelim." Zaten böyle tahlisiye ekipleri bu anlamda yok. Bir kere, her şeyden önce, onu burada acilen bütün madenlerde, bütün kurumlarda bunların oluşturulması için zaten bir an önce neyse yapılması gereken, buradan bununla ilgili de... Çünkü madenler çalışıyor hâlâ. Şu anda Soma'daki 3 tane ocak kapatıldı ama onun dışında binlerce madende şu anda çalışmalar var, aynı riskleri taşıyorlar.

Şimdi, denetim noktasına gelince, bakın, denetimlerden ben daha önce, ilk toplantıda örnek verdim. Daha sonra ben bir toplantıda geç geldim. O ara benim gündeme getirdiğim konuyu arkadaşlar sormuşlar, buradaki iş müfettişi arkadaş "Öyle şey olmaz." demiş ama bakın, ben şimdi bu raporu size, o bölgesini okuyacağım yani iş müfettişinin hazırladığı Bükköy Madencilikle ilgili denetim raporundan size okuyacağım. Bakın, proje çalışmalarıyla alakalı, bu kapsamda illeri saymış. "Kömür ocaklarının denetimi yapılmıştır." diye devam etmiş. Bu denetimde, projede görev alan müfettişlerin ismi var. "Görevli müfettişler 2'şer kişilik gruplar oluşturarak her bir teftiş bölgesinde görevlendirilmiştir. Zonguldak ili 1 ay süreyle 5 grup tarafından denetlenmiştir. Proje gereği diğer illerdeki çalışmalar

takip eden ay içerisinde yapılmıştır. (Projenin ikinci aşaması kaynak yetersizliği sebebiyle Kasım ayında yapılamamıştır.)” Bakın, bu rapordan bahsediyorum. “Projenin ikinci aşamasındaki Bolu, Kütahya, Manisa, Bursa ve Balıkesir kömür havzalarında yapılması planlanan, 5 grup müfettişin görevlendirilmesi düşünülen teftişler kaynak yetersizliği nedeniyle yapılamamıştır.” Bakın, bu 11’inci ayda bahsedilen denetimin yapılmamasının hemen akabinde, 12’nci ayda Bükköy’deki kaza meydana geldi. Bu Bükköy’le ilgili bir rapor. 19 madencinin vefat ettiği, şehit edildiği madenle alakalı yapılan denetimden bahsediyorum ben yani daha doğrusu, yapılmayan denetimden bahsediyorum. İşte, burada rapor. Yani, buradaki ilgili müfettişlerin, grup başkanlığının, başmüfettişlerin hazırladığı rapor. Bunlar mahkeme kayıtlarında da var. Yani, bir denetim kaynak yetersizliği nedeniyle nasıl iptal edilebilir ya? Benim bunu aklım, mantığım almıyor. Yani, hele hele kömür madeniyle ilgili bir denetim nasıl iptal edilir, onu anlamıyorum.

Şimdi, tabii, buradaki denetimlerde etkin olma noktasında birçok şeyi konuşacağız, birçok şeyi söyleyeceğiz ama bazı şeyleri de düzeltmek lazım; müfettişlere de, teftiş yapan arkadaşlara da çok büyük haksızlık olmasın. Bazı müfettişler de idari anlamda teftişe geliyorlar yani tüzel haklarla alakalı, özlük haklarıyla alakalı, muhasebe kayıtlarıyla alakalı vesaire. Yani, öyle de gelen müfettiş var. Onların görevi zaten teknik olmadığı için yani madene inmek vesaire falan gibi şeyleri de yok. Yani, görevleri ve yetkileri veya sorumlulukları da olmadığı için “Müfettiş geldi, yazıhanede oturdu, belgeleri aldı, imzaladı, gitti.” gibi şeyleri de, çok fazla haksızlık olmaması açısından da bunları ortaya koymak lazım diye düşünüyorum.

Yine, müfettiş arkadaşlardan sözlü olarak aldığım bilgileri, onların belgelerini de ben daha sonra Komisyona getireceğim, arkadaşlardan istedim. Bu Soma’daki Soma Madencilik’in, yine Park Grubundan devralınan o bölgenin... Zaten Park Madencilik’in yangınlardan dolayı, baş edemediğinden dolayı orayı bırakmak istediğini, müfettiş arkadaşların da buraların kapatılması gerektiğiyle ilgili rapor hazırladığını ama kapatılmasıyla ilgili raporun askıya alınarak Soma Madencilik’e bunların devredildiğiyle ilgili de yine Bakanlıkta, burada raporların olduğunu biliyorum. Bunları da inşallah bilgilerinize, Komisyonun bilgilerine sunacağım.

Şimdi, gerçekten çok büyük acılara vesile olan bir kaza geçirdik. Bizim bu kazadan ders alarak iş güvenliği, işçi sağlığı, denetimlerin etkinliğiyle alakalı bu Komisyonda hakikaten kanunların da tamamen gözden geçirilerek, yönetmeliklerin baştan aşağı değiştirilerek bu çalışmaların bir an önce yapılması şart diye düşünüyorum. Biraz önce Aykut Bey “oksijen maskesi” dedi haklı olarak yani normalde öyle olması lazım ama oksijen maskesi yok. Yani, bilmiyorum, TTK’dan siz ona söylersiniz sonra, burada sizde oksijen... Mesela, İmbat Madencilik’e gittiğimizde işte numuneler geldi ama işte çok zor tedarik etmesi. Yani, oksijen, saf oksijenin depoda bulundurulduğu bir maske. “Karbonmonoksit maskesi” denilen maske de işte havada varsa oksijen yani yüzde 18’in altında -değil mi Hocam, yanılmıyorsa- çalışmayan bir maske. Yani, onun olması da zaten bir şey ifade etmiyor.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – “Oksijen maskesi” diye bir maske var mı peki?

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Var. Yani, oksijen, depo. Hatta performansına göre iki saate kadar idare edebilecek büyüklükte bir maske şu anda. Aslında diğer yerlerde Türkiye’nin dışında kullanılıyor zannediyorum bunlar.

Yani, aslında o kadar çok eksiklikler, o kadar çok yapılması gereken, o kadar çok -ne bileyim- ihmaller var ki... Ama ben hâlâ, bakın, tekrar tekrar altını çizerek söylüyorum, şu anda madenler çalışıyor. Yani, şu anda aynı risklerle, hatta belki de daha fazla riskli olan şekilde bu madenler çalışıyor. Biz burada bu raporu hazırlarken bu çalışmaları yaparken bir taraftan da acil olan yani çok acil gördüğümüz birtakım şeylerin de hemen tedbirinin alınmasıyla ilgili buradan birtakım tavsiye kararları almamız lazım diye düşünüyorum.

Ben hemen yine soruyu da sorayım: TTK’da tahliye ekibi -biraz önce sayın hocamın ifade ettiği gibi bir ekip- var mı? Yani, o “rescue team” veya işte ayrı, bağımsız bir tahliye ekibiniz var mı? Veya şunu söyleyelim Hocalarımıza: Veya Türkiye’de herhangi bir madende böyle bir şey var mı? Yani, özel sektör veya işte diğer kurumlara alakalı bunu sorayım. Yani, böyle bir ekip olursa, ayrı, bağımsız olursa bunun da işte -hocamızın ifade ettiği gibi- tatbikatlar çok önemli şeyler, senaryolar çok önemli, işte yani birçok şey, zaten onlar kendiliğinden çözülür diye düşünüyorum yani bağımsız ekipler oluşturulunca. Efendim, işçilerin yerleri de, haberleşmeler de vesaire, vesaire her şey üstüne zincirleme olarak bağlantılı olur diye düşünüyorum. Ama şu teftiş konusunda da yine müfettiş arkadaşların aylık teftişlerin yapılması gerektiği, maden sahalarının yine uzman yani sadece maden mühendislerinin teftiş etmesi gerektiğiyle alakalı zamanında birçok çalışmalar yapılmış, efendim, bu konular gündeme gelmiş, projeler hazırlanmış ama bunlarla...

BAŞKAN – Necati Bey, biraz toparlayabilir misin.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Bitiriyorum zaten.

Yani, bugün konumuz güvenlik Başkanım. Yani, şimdi bunları söylemezsek ne zaman söyleyeceğiz.

Dolayısıyla, hocalarımızın da dikkatine ve bu konularla ilgili ne şekilde ne yapmamız lazımsa... Bakın, bunlardan ben bahsediyorum, bu tahliye ekiplerinin bağımsız ve acilen ayrı bir şekilde, çok profesyonel şekilde kurulması bir kere bence çok acil

olanlardan bir tanesi. İşte, oksijen maskeleri, acilen zorunlu hâle getirilmesi gerekenlerden biri. Bunlarla ilgili biz burada tavsiye kararları alalım Sayın Başkanım yani burada konuşulanlar...

BAŞKAN – Efendim, şimdi, oksijen maskeleriyle ilgili tavsiye kararı aldık. O gün herhâlde Erkan Bey vardı, siz yoktunuz.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Yok, yok, ben de vardım.

BAŞKAN – Tamam. Yani, o kararı aldık, geçen hafta gönderdik.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Hayır, ben alalım derken, aldık, diğerlerini de alalım. Yani, sonuç itibarıyla biz de vebal altındayız, sorumluluk altındayız.

Ben teşekkür ediyorum, uzatmayayım sözümü.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi ikişer soru alacağım, ikişer üyemizden aldığımız sorulara cevaplar alalım. Size düşeni siz verirsiniz, hocam da katkı sağlar da o da cevap verirse kendisiyle ilgili... Daha sonra iki üyemizden de alıp bu çerçevede görüşmelerimizi devam ettireceğiz.

Şimdi, bundan sonra Erkan Bey'e vereceğim, daha sonra da Yılmaz Bey'e.

Şu an mikrofon sizde, buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Türkiye Taşkömürü Kurumunda İş Sağlığı ve Güvenliği Daire Başkanlığına bağlı olarak çalışan 15 kişilik mühendis ve teknikerlerden oluşan çekirdek bir profesyonel tahlisiye ekibi var. Bunun yanında, kanun gereği, çalışanların yüzde 5'ini tahlisiyeci olarak eğitmek zorundasınız. 500 tane de hazır tahlisiyecimiz var. Bunlar, günlük işlerini yapmaktayken böyle bir hadise olduğunda, hadise nerede olmuşsa, olay nerede olmuşsa bir saat içinde toplanarak oraya müdahale etmek üzere adres bilgileri, telefonları bizde var.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Klasik şey yani.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Dünyada da çok fazla öyle dediğiniz manada...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Vallahi, biraz önce hocamın anlattığı çok farklı.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Şimdi, Avustralya'da, mesela Queensland'de 3-4 bölgede maden sayısına göre, her maden parasını koyuyor ortaya, profesyonel tahlisiye ekiplerini hazır tutuyorlar itfaiye şeyi gibi. Yani, ben size bir şey vereyim düşünce olarak: Mesela, Soma gibi bir yerde şu anda 15 milyon ton kömür üretiliyor, takriben 7-8 profesyonel ekibin hazır beklemesi lazım bir yerde, artı, gönüllü olarak eğitilmiş kişilerin. Bu 7-8 kişi mesela Soma'da olsaydı o ilk bir iki saat içinde -işçi arkadaşımız bahsetti- büyük farklılık olurdu, insanlar kurtarılırdı.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – İmbat Madencilik'in o tür bir ekibi var yalnız.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Şimdi, bir ekip öyle açıda yani iyi bir şey var, fakat oradaki 3-4 şirket herkes parasını koyup bölgesel bir 7-8 tane ekibi orada hazır tutmaları lazım her an. Artı, yüzde 5 oranında gönüllü olarak eğitilmiş insanın da normal işlerini yaparken istenildiği zaman çabuk bir şekilde olaya müdahale etmesi gerekir. Fakat, bu, Avustralya ve Amerika'da bu şekilde uygulanıyor.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Türkiye Taşkömürü Kurumu tahlisiyeci eğitimi konusunda tek yetkili Türkiye'de. Şu ana kadar da 10 bin civarında tahlisiyeci yetiştirdik. Zaten bir yerde olay olduğu zaman, kaza olduğu zaman hemen yandaki madenler ona yardım etmek zorundadır. İmbat da bu çerçevede, Soma'da gördüğümüz kadarıyla gelmiş, olaya müdahale etmiş ve üzerine düşen birçok şeyi de yapmış olduğunu gördüm ben.

Maskelerle ilgili, bizde CO maskesi yok yani tamamen bizdeki maskeler oksijenli, ferdi kurtarıcı. Hatta son projemizde daha uzun süre dayanan...

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Çok özür dilerim, taşeron işçileri için de geçerli midir?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Onlarda da var.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Çünkü, kısa bir bilgi vereyim, "biz" dediği her şeyde taşeron ve kurum diye sorarsanız...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Evet, onlarda da var Sayın Vekilim. Onlara da biz veriyoruz zaten.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Tebrik ediyorum.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Dolayısıyla, en son geldiğimiz aşamada da daha uzun süre dayanan, biraz daha ağır olmakla birlikte daha uzun süre dayanan 2 bin maske alıyoruz, bunları...

Şimdi, şunu da ifade etmek istiyorum: Madenlerde bu tip kazalarda iki türlü stratejiye uygun olarak davranılıyor. Bunlardan birisi kaçma-kurtulma, diğeri de bekleme. Biz Türkiye Taşkömürü Kurumu olarak kaçma-kurtulma stratejisini belirliyoruz ve

eğitimlerimizi ona uygun olarak veriyoruz. Kaçarken de maskenin ömrünün bittiği yerlerde daha uzun süre dayanan maskelerle kişiler, işçilerimiz maskesini değiştirmek üzere 2 bin adet yeni maske için ihaleye çıktık. Biz de tamamen oksijenli ferdi kullanıcı kullanılıyor.

BAŞKAN – Güner Hocam, buyurun.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Ben bu redevans konusunda bir açıklık getireceğim. Amerika ve Avustralya ve Güney Afrika’da eğer mesela TKİ redevans yapıp başka bir şirketi çalıştırır, kaza olduğunda, TKİ de sorumlu durumuna düşüyor. Yani, o ana şirket o çalışanları işçi sağlığı, her konuda denetlemekle yükümlü. Hani “‘Contractor’ bir şey yaptı, biz karışmayız.” diye bir durum yok. Türkiye’de bu durum nasıl bilmiyorum.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Türkiye’de de aynı.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Öyle olması gerekir.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Türkiye’de İş Kanunu’nun 2’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre aynen bu şekilde, dediğiniz gibi.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Amerika’da bütün şirketler özel ama Sayın Vekilim.

Yani, özel şirketler, değil mi?

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Amerika, Avustralya, Güney Afrika’da her şey özel tabii yani devlet kuruluşu diye bir şey yok ama aynı model bir yerde.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum.

Erkan Bey, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim birkaç temel sorum olacak. Türkiye Taşkömürü İşletmesinin bu kaza istatistiklerini ben burada göremedim yani hangi yıllarda nerede ne tip kazalara rastlanmış? Kazaların genellikle göçük, grizu, nakliye, düşmeden kaynaklandığını ifade ettiniz yani buna ilişkin ayrıntılı bir bilgiye ulaşmak isteriz. Bunların sebep ve sonuçlarını tespit edip ne gibi tedbirler aldınız?

İkincisi, hizmet alımı ve redevans olarak bu ocakları özel sektöre veriyorsunuz. Peki, verdikten sonraki bu denetim görevi nizi ve sorumluluğunuzu nasıl yerine getiriyorsunuz, nasıl denetliyorsunuz ve denetliyor musunuz? Sözleşmede nasıl yer alıyor bu hususlar?

Bir diğer sorum da Türkiye Taşkömürü İşletmesinin ürünlerinin birim maliyeti nedir yani kaç mal edip alıyorsunuz, kaç satıyorsunuz birim maliyet olarak?

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Bu soruya cevap vereceklerse tablo olarak isteyin bence.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tabii, aynı zamanda hem tablo...

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Çünkü, son derece manipülatif cevaplar verilebilir, Genel Müdür için söylemiyorum, hesaplama yöntemi çok önemli.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Şimdi den tabii cevabı almadan, manipülatif mi değil mi bakacağız.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Ben aldığım için...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Erkan Bey.

Yılmaz Tunç, Bartın Milletvekilimiz, Zonguldak-Bartın yöresi.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğümüze sunumundan dolayı teşekkür ediyorum.

Türkiye Taşkömürü Kurumu, benim seçim bölgemi de kapsayan önemli bir kurumumuz. TTK’nın 5 müessesesinden bir tanesi de benim ilimde, Amasra’da. Tabii, Amasra’daki şartlara baktığım zaman, Soma ziyaretimizdeki üretimi karşılaştırdığımda, Amasra’daki şartların çok daha zor olduğunu, Soma’dan daha zor şartlarda işçilerin çalıştığını orada müşahade ettim.

Şunu sormak istiyorum: Amasra’da mekanize sistemle ilgili birtakım çalışmalar başladı. Şimdi, oradaki damarlar, Zonguldak’ın diğer müesseselerinde de aynı, dik damarlar var. Buralarda mekanize sisteme geçmek mümkün olabilecek mi, bu proje başarıya ulaşabilecek mi? Birinci sorum bu.

Denetimler konusunda özellikle hem redevansla verdiğiniz işletmeler hem hizmet alımıyla verdiğiniz işletmeler hem de TTK’nın kendi işlettiği işletmelerde projeye uygunluk denetimleri, Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan bu denetimler hangi aralıklarla yapılıyor. Yine, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teftiş Kurulunun yaptığı iş güvenliği denetimleri hangi aralıklarda

yapılıyor? Ayrıca TTK'nın İş Güvenliği Daire Başkanlığı var. Bu bünyede yine bir denetim mekanizması söz konusu mu? Söz konusuysa bu denetimler müesseselerde hangi aralıklarla yapılıyor?

Kişî başî üretim Zonguldak'taki müesseselerde ne kadardır? Soma'da benzer ocaklar var mıdır, varsa karşılaştığınızda üretim miktarı konusundaki kıyaslama nedir?

Tahlisiyeyle ilgili Necati Bey'in sorduğu soru önemli. Hazır kıta bekleyen tahlisiye ekipleri var mıdır? Soma'da biz bunu göremedik. Soma'da tahlisiye ekiplerinin aynı zamanda ocakta çalıştıklarını, kaza anında ocakta olduklarını, ocakta çalışmayanların da evde istirahat sırasındayken kazanın meydana geldiğini öğrendik. Zonguldak'ta durum farklı mıdır?

Redevans ya da hizmet alımı sisteminde ihalesiz iş vermek mümkün müdür?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Yılmaz Bey.

Burhan Bey, buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Geçen yılki maliyetlerimiz 618 TL, satış fiyatımız da 194 TL.

BAŞKAN – Ton başına maliyet, ton başına satış.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Ton başına, ton başına satış Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Bir daha söyler misiniz, Komisyonumuz duymadı da.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - 618 TL'ye mal ediyoruz, 190 TL'ye de sattık geçen yıl.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sayın Başkan, burada çok önemli bir şeye müdahale etmek zorundayım işçiler adına, üretimlerini özel sektör yapıyor. Şu an itibarıyla bütün üretimlerini redevans ve hizmet usulü verdikleri için bu yüzden maliyetleri yüksektir.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Bizde öyle değil Sayın Vekilim. Biz üretimi hiç TKİ gibi yapmıyoruz, üretimi kendimiz yapıyoruz.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Redevans verdiğiniz yok mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Redevansçıların kömürünü biz satın almıyoruz, onlar pazarlamada özgür.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Redevanstan kömür almıyor musunuz?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Yok, almıyoruz biz.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Termik santraller...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Yok, biz almıyoruz, termik santral kendisi alıyor.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – EÜAŞ mı alıyor?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - EÜAŞ alıyor, evet. Biz almıyoruz.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Siz?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Biz daha önce çalışmış, çalışmaya değer görmediğimiz...

BAŞKAN – Aykut Bey, mikrofonunuzu açtım, kayda geçsin.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Şöyle bir durum söz konusu değil mi: Redevans olarak madenlerinizi verdiniz.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Evet.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Ve redevans olarak verdiğiniz madenler genelde düşük maliyetle çalışan yüksek fiyatlı kömürlerdi.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Şöyle Sayın Vekilim: Rezervi tükenmiş, "sülfaz" dediğimiz yeryüzüne yakın yerlerde, bizim çalışmaya değer görmediğimiz fakat ekonomik olarak bir değer ifade eden ve kaçakçılığı da önlemek adına 1988 yılında başladık biz bu işe kurum olarak. Bir, bu tip yerleri veriyoruz, sahaları, bunlara "küçük ölçekli" sahalar diyoruz. Bir de bizim finansman problemleri sebebiyle hiç yatırım yapmadığımız, kazma dahi vurmadığımız sahaları veriyoruz. Biz redevansçılardan kömür almıyoruz. Redevansçılar üretiyorlar, kendileri pazarlıyorlar.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Sayın Başkan, çok önemli olduğu için, sizin açınızdan önemli olduğu için...

BAŞKAN – Buyurun.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – O zaman şunu sormak zorundayım: Hattat Anonim Şirketine 2007 yılında en iyi yerdeki madeni termik santral yapılması üzerine verdiniz. Üç yıl içerisinde bu maden işletmeye geçip termik santral kurulmadığı sürece bu madeni geri almanız gerekiyordu. Üzerine en az 4 kere uzatma verdiniz, sebep olarak da mücbir sebep gösterdiniz. Mücbir sebep olarak gösterdikleriniz neydi? Gerekli izinlerin alınmadığıydı. Peki, gerekli izinler alınmadan nasıl ihaleye çıktığı başka bir soru. Buna şu açıdan müdahale ediyorum. Şimdi, siz Genel Müdürlüğü olarak “150 liraya sattığımız kömürü 618 liraya mal ediyoruz.” diye bu beyanı verdiğinizde yarın gazetede manşettir, “İşte kamu işçileri yüzünden kamu kurumları bu hâldedir.” diye manşettir. Eğer yüksek maliyet varsa -yine çok özür dileyerek söylüyorum- bunun sebebi yıllara sâri kötü yönetimdir, bunun sebebi işçiler değildir. Lütfen işçi maliyetleri ile satın alma maliyetlerinin detaylı bir tablosunu verin, bu Komisyon görsün.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN – Şimdi, bir saniye Hasan Bey, aslında sırayla gidiyoruz ama hemen...

HASAN ÖREN (Manisa) – Çok kısa bir şey soracağım.

BAŞKAN – Açtım, tamam, buyurun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sayın Genel Müdür, bunu özel sektöre devretsek 618 liraya mal ettiğiniz, 180 liraya sattığınız tabloyu geriye çevirebilir mi?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Vallahi, Sayın Vekilim, yani olmamış bir şey için bir şey söylemiyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Hayır yani örnekleri var. Yani, şu an Soma’da veya başka yerde redevans veya hizmet alımıyla işte, efendim, 140 dolara mal ettiğimizi 24,5 dolara düşürdüysek, bu beceriyi gösterebiliyor ise böylesine bir zararı nasıl sineye çekiyorsunuz, kapatın, Türkiye, devlet kâr etsin.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Sayın Vekilim, bu benim verebileceğim bir karar değil. Şimdi, bizde ticari maliyetlerde... Tabloyu ben vereceğim, burada da var zaten, sunumumda vardı.

BAŞKAN – Burhan Bey, ticari maliyetleri verin. Şimdi, arkadaşlarımın soruları şeye gidiyor, o yüzden Erkan Bey’in sorularına ve Yılmaz Bey’in sorularına cevap verin lütfen.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Sayın Başkan, 24’üncü sayfada var ticari maliyetlere ait girdiler. Burada yüzde 65 işçilik, yüzde 10 memur olmak üzere ticari maliyetteki en büyük payın işçilik giderleri ve memur giderleri olduğunu görüyoruz. Bizim gerçekten şartlarımız çok zor, Soma’daki gibi 20-25 metre kalınlığa ulaşan damarlarımız yok ve emek yoğun çalışıyoruz. Emek yoğun çalıştığımız için yeterli üretimi yapamıyoruz.

HASAN ÖREN (Manisa) – Devlet yatırım yapmıyor yani.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Yapıyor, devlet yatırım yapıyor.

HASAN ÖREN (Manisa) – Hem devlet yatırım yapıyor hem 400 lira tonunda zarar ediyorsunuz.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Hasan Bey, şimdi, biz Zonguldak’a gittiğimizde o şartları göreceğiz, çok zor.

BAŞKAN – Hafta sonu göreceğiz.

Siz, Yılmaz Bey’e ve Erkan Bey’e verdiniz mi cevaplarınızı?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Evet, Erkan Bey, hizmet alımıyla yaptığımız galeri ihalelerinde yapı denetim grubumuz var, onlar sürekli denetlerler, sürekli eksikliklerle ilgili raporlar tutarlar. Firma da eksiklikleri giderir ve giderdiği eksikliklerle ilgili yazılı olarak yapı denetim grubuna da bildirimde, geri dönüşünde bulunur. Redevanslı sahalarda iş sağlığı ve güvenliği denetimlerini Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurulu yapıyor, biz sadece projeye uygun çalışıp çalışmadığını denetliyoruz. Yani, fiziki imkânlarımız da zaten iş sağlığı güvenliği boyutuyla redevanslı sahaları denetlemeye imkân vermiyor.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Bu çok önemli bence, bunu not etmelisiniz. Çünkü, kanuna aykırı bir durum söz konusu demektir.

BAŞKAN – Zaten konuşulanların hepsi Medis kayıtlarına geçiyor Aykut Bey.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Dikkatinizi çekmek üzere yardımcı olmak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun devam edin.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Mekanize sistemi, Sayın Vekilim, ilk defa dik damarlarda denemeyi uygun bulduk. Uygulama kolaylığı açısından bunu yaptık. Üzülmüş, Karadon ve Kozlu müessesesinde de benzer damarlarımız var. Önümüzdeki bu yıl başarabilirsek -inşallah- Karadon'da da başlayacağız. Bilahare Üzülmüş ve Kozlu müessesesinde de 2015 yılında, öncelikle dik damarlarda bu işi başlatıyoruz ki bir mekanize üretim kültürü oluşsun. Yani, biz yüz altmış altı yıldır emek yoğun, kazma kürek çalışıyoruz, birdenbire sistemi değiştirmenin zorluğunu düşünerek önce dik damarlardan başladık, bilahare, daha sonra değişik eğimdeki damarlarda da bu uygulamayı yapacağız.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Dik damarda daha zor olmuyor mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Hayır, dik damarlarda makine olmadığı için - konveyör- uygulama daha kolay oluyor. Kendi graviteyle...

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Tahkimat?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Tahkimatta bir sıkıntı yok Sayın Vekilim. Yani, biz teknik olarak bütün o detayları değerlendirdik, dik damarlarda uygulamanın çok daha kolay olduğunu biliyoruz. Ki, bu sistemi 130 dereceye kadar da uygulayabiliyorsunuz yani 90 derecede de uygulayabiliyorsunuz. Kozlu'daki damarlarımız, örneğin, 80 derece eğime sahip, biz burada rahatlıkla bunu uygulayacağız.

BAŞKAN – Güner Hocamın herhâlde bir katkısı var bu aşamada.

Güner Hocam, buyurun.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Benim bir katkım var Zonguldak'la ilgili. Şimdi, Zonguldak'ın zarar etmesi yani bugün olmuş bir şey değil, bu kırk yıllık bir süreç. Ben bildim bileli Zonguldak'ta zarar konusu vardır.

Şimdi, şöyle bir durumdayız: Zarar eden bir maden, jeolojik açıdan çalışma şartları çok zor. Daha derine indikçe metan ve kaya basınçları artacak, durum daha kötüye gidecek. Bu olaylardan dolayı can kaybı var, yaralanmalar var. Yani, hangi açıdan bakarsanız bakın, her şeyin bir hayat şeyi var, sonu var yani hepimizin bir sonu var. Yani, bence ekonomik yönden ve insancıl yönden Zonguldak'ın daha devam etmesini ben mantıklı bir şekil olarak göremiyorum. Yani, özelleştirmeye bile karşıyım ben ama değişik bir teknoloji getirerek belki oradaki metanı ve kömürü yerinde yakarak, metanı yukarı alarak yine enerji üretebiliriz yani bu teknolojiler de mevcut. Ama orada, işte, hem "İşçi çalışsın, iş olsun." diye bekliyoruz ama öbür taraftan da o işçiler hastalanıyor, yaralanıyor ve zarar ediyoruz. Yani, ben anlayamadım oradaki şeyi.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hocam.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Yılmaz Bey "İhalesiz redavanslı iş veriyor musunuz?" dedi. İhalesiz vermiyoruz. Bütün...

BAŞKAN – Burhan Bey, Erkan Bey'in kaza istatistikleriyle ilgili bir şeyi vardı, onu artık Zonguldak'a gittiğimizde bize sağlarsınız.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Onu ben ileteceğim, evet, ileteceğim, not aldım.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Yılmaz Bey'in sorusu çok güzel. Yılmaz Bey bu soruyu, ihalesiz verilip verilmediği sorusunu, TKİ Genel Müdürlüğüne de sorarsak çok faydalı olur.

BAŞKAN – Sordu, aynı soruyu ona da sordu, kayıtlarımızda var.

Buyurun Burhan Bey, devam edin.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Tahlisiye, hazır kıta -az önce de ifade ettim- yok. Bizde çalışanlardan gönüllü tahlisiyeciler var. Onlara bir miktar dailave ücret veriliyor. Ancak, İş Sağlığı Güvenliği Daire Başkanlığı, mühendis ve teknikerlerden oluşan 15 kişilik bir ekip. Yine, her müessesede üçer kişilik tahlisiye istasyonlarında görevli hazır kıta bekleyen ekiplerimiz de ayrıca var.

İş sağlığı güvenliği denetimlerimiz sürekli yapılıyor, Denetim Şube Müdürlüğümüz bu konuda yeterince elemana sahip. Ayrıca, altı ayda bir de Çalışma Bakanlığının İş Sağlığı ve İşçi Güvenliği müfettişleri gelip ocaklarımızı denetlemekteler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, soru sormak isteyen...

Buyurun Özgür Bey.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok teşekkür ediyorum her iki hocamıza da.

Öncelikle şunu ifade etmek isterim: Biraz önce fotokopilerini dağıttık. Bugünlerde Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmekte olan torba yasada madencilerle ilgili görüşülen maddelerle ilgili Soma'da ciddi bir infial var, ciddi bir sıkıntı var. Pazar günü orada bir mitinge katıldık, Erkan Bey de oradaydı, ben de oradaydım. Bu altı saat meselesinde atılan geri adım, verilen sözlerin tutulmaması... En son, o sürekli de atıfta bulunulan 9 kişilik bir heyet var, Başbakanla da gelip görüşen, sonra da buradan yetkililerin gidip görüştüğü. O 9 kişilik heyetin birisi kamudaydı, ona böyle bir teklifte bulunmadık, geri kalan 7 kişi -bende ıslak imzalı hâlleri bulunan- "Bize Verilen Sözler" diye 15 maddelik bir tutanak yaptılar, bunu Plan Bütçeye de dağıttım. Bu Komisyonun üyelerinin de bu konuyla ilgilenmesi, takipçisi olması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda daha sonra önerilerim olacak ama konuyu dağıtmamak için, Burhan Bey ve Güner Hocamız'dan daha çok istifade edebilmemiz adına burada kesiyorum ama bu konu çok önemli. Yani, bu Komisyon kendini bu sorumluluktan azade tutamaz veya eksik yatan maaşı biz takip etmeyeceksek Soma adına neden gittik Soma'da insanlara "Merak etmeyin, sadece kazanın neden olduğuyla ilgilenmeyeceğiz. Hem bundan sonra olmamasıyla ilgili hem geride kalanlar ve sizlerle ilgili her türlü iyileştirmenin takipçisi olacağız." diye hep bir ağızdan söyledik? Biz bunu söylerken 300 madenci kafa sallıyordu "Allah razı olsun." diye. Şimdi, nasıl Plan Bütçeyi kendi hâline bırakabiliriz, nasıl bu işlerle ilgilenmeyiz, maaş eksik yattığında "Tam yatması lazım." deriz? Bu parantezi bu anlamda açmak istedim.

Benim Güner Hocama sorum şu: Şimdi, Eynez Madeni yandı, 301 kişiyi oradan çıkardık, sonra başını sonunu barajladık, oradaki işçiler bekliyorlar. Ata ve Işıklar var, Sayın Bakan "Buranın en güvenli madeni Eynez." demişti. Bu, şöyle bir fiilî durum yarattı orada: Analar, babalar çocuklarını, eşler kocalarını veya çocuklar babalarını madene yollamadılar ilk günlerde. Orası durdu, sonra "Madene gel." çağrıları yapıldı, ona karşı birtakım karşı çıkışlar oldu falan. Şu anda müfettişler Ata'yı ve Işıklar'ı bakım, onarım diye söyleyebileceğimiz yani yeniden çalışabilecek duruma gelmesi için izin verdikleri, üretime izin vermedikleri ama orada Sayın Valinin, Kaymakamın ağzıyla da "Önümüzdeki on-on beş gün içinde eksikler tamamlanınca üretim başlayacak." diyorlar. Sayın Bakan diyor ki: "Madeni gözden çıkarmak kolay ama bu Soma'ya iyilik mi yapmış oluruz, kötülük mü yapmış oluruz, bunu tartışalım." Ama bizim gördüğümüz; mevzuat aynı mevzuat, denetim aynı denetim, hazırlık aynı hazırlık yani biz aslında Işıklar ve Ata'yı -eğer yanlış anlamıyorsak- patlamanın olduğu gün ne durumdaysa aşağı yukarı o duruma getirip yeniden çalışmaya davet edeceğiz. Oysa, Eynez, aynı madenin Türkiye'nin en güvenli madeniydi ama dünyanın ve Türkiye'nin en büyük iş kazası oldu. Bir basit örneklemeyle şöyle anlıyorum ben durumu: Örneğin, Soma AŞ bir hava yolu şirketi son uçuşunda aynı şekilde yetiştirdiği pilotların, kabin memurlarının işte, kullandığı yakıt, uçak aynı uçak, aynı model, aynı yıl kullanılmış, düştü 301 kişi öldü o uçakta. Şimdi yeniden havalanacak, Soma AŞ'ye mesela kim annesini, kardeşini, çocuğunu bindirirdi? Ama biz sanki Ata'da, Işıklar'da üretimi başlatırken mevzuatı geliştirmedik, denetim kriterlerini farklılaştırmadık yani aslında hiçbir şey yapmadık. Aynı o Geleceğe Dönüş filmindeki gibi kendimizi 13 Mayıs'a ışınıyoruz, madencileri 13 Mayıs'a ışınıyoruz ve "Tekrar çalışın bakalım." diyoruz. Oysa, bizim mesela her şeyi çok başka bir yere getirip ondan sonra "Hadi girin, burada çalışın." dememiz lazımdı. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Yani siz olsanız, elinizde Alaattin'in sihirli lambası var, biz, sizi Türkiye'de tek yetkili yaptık madenler konusunda, verin kararı Hocam, Işıklar ve Ata'da çalışmaya on gün sonra başlanabilir mi?

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Şimdi, geçen hafta perşembe, cuma günü ben de oradaydım, Sayın Müsteşarla gittik, gezdik, maden kazasının olduğu yere indik. Ondan sonra, biz de İmbat Madencililiği ziyaret ettik, orada Demir Eksportun bir hazırlığı var, onları gördük.

Şimdi, çok enteresan, bizim kazanın olduğu yere, ben Eynez Madeni'ne indim. Şimdi, ben indim orada, kapalı maden, kimse yok, dolaştım, beş dakika sonra "Ya, burası yirmi-otuz yıldır terk edilmiş bir maden mi?" dedim. Yani yüzeyde o kadar çok artık, bakımsızlık var ki.

Şimdi buna İngilizcede "good housekeeping" yani bir şeyi temiz tutmak, bakımlı tutmak. Yani ben şey yapmak istemiyorum ama oradan çıkıp İmbat'a gidince, her şey boyanmış, etmiş, daha temiz bir hava veriyor. Aynı yerde, arada 300 metre fark olan bir yerde her şey darmadağın. Şimdi, ben dedim ki: "Yüzey böyleyse yer altı Allah bilir ne vaziyettir." dedim. Yani bu, kültür meselesi.

Şimdi, tabii, bu kazayla birlikte bütün bu üç ocağı kapadılar. Birisini zaten mecburen kapadılar. Şimdi, yani hiçbir şey sizin dediğiniz gibi "Aynı mürettebatla uçağı uçuracağız, ne olacak?" diyorsunuz da, hani bir çocuk yaramazlık yaptı, üçünü birden cezalandırmak da doğru değil fakat orada ben müfettiş arkadaşlarla tanıştım ve çok beğendim kendilerini. Hakikaten iki tane, bir Demir Export'a, bir de Işıklar'a bakan başmüfettişler vardı, yani bilgi dolu, çok kıymetli arkadaşlardı. Keşke onlar gibi 100-150 tane olsa sorunu çözmek için durum çok iyiye gider. Yani sonra kapattılar, izin vermediler Işıklar madeninin devam etmesine. Nedenini de duydum,

söyleyemem burada, onlara sorun. Yani eğer bir maden bu şekilde davranmaya devam ediyorsa, hiç açmamak lazım. Yani duyduğum doğruysa, olacak gibi bir şey değil.

Fakat, genel şartlarda bu büyük bir ders oldu, çok şey yanlış gitti ve olan şeyler çok basit bir şekilde önlenilecek şeylerdi. Yani gerçekleri daha tam bilmiyoruz çünkü soruşturma bitmiş vaziyette değil, bunlar sağdan soldan duyduğumuz şeyler. Yani bunu o şekilde ifade etmemizde yarar var.

Bence eğer yandaki iki maden iyice ıslah edildikten sonra, müfettişlerin istedikleri bütün şeyler yerine getirildikten sonra üretime başlayabilir ileride çünkü bunları, madeni kapalı tuttukça zamanla bütün şeyler kapanıyor, kömürde kızışmalar oluyor. Yani gün geçtikçe içeriye bir daha girme, onu ıslah etme şeyimiz azalıyor yahut da masraf çok artıyor. O da doğru bir şey değil.

İşte yani müfettişler oraya gidip bütün bu olayları düzgün bir şekilde hallettiklerini görürlerse -bu da büyük bir ders oldu- madeni açmakta bir zarar yok fakat cuma günü duyduğum şeyde ben hayretler içinde kaldım, olacak...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Peki, o 301 kişiyi öldüren ne? O aklınızın almadığı riski tekrar alan aynı adamlar, aynı zihniyet. Yani mesela Amerika’da...

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Yani ben size söyleyeyim; cuma günü denilen şey doğruysa, o adamlar direkt hapse giderdi yani hiç...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İşte, ben onu anlatmaya çalışıyorum. Şöyle bir şey var: Yani bir holigan bir kere sahaya atlıyor, İngiltere’de ömür boyunca maç izleyemiyor adam. Bizim ki 301 kişiyi öldürmüş “Hadi, devam.” diyoruz, başka bir şey daha yapıyorlar. Yani o kültürse, bu işveren de önce iş güvenliği, sonra üretim kültürü yok.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Yani benim demek istediğim, orada ben yüzeye bakarak, sonra öbür olayı görerek büyük bir kültür sorunu var. Bu olay bir günde olmadı, birkaç senedir bu şekilde devam ediyor, olmuş. İşte, “Teftişlerde yakalayamadık, sahibi iyi duruma şey yapmadı...” Bu duruma geldik. Yani bu, bir gecede olan bir şey değil, birkaç yıldır devam ediyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Burhan Bey’e bir sorum vardı.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, birincisi şu; dediniz ki: “Ben oksijen maskesi işini önemsiyorum, bu iyi bir şey. Alt işveren için biz alıp onları veriyoruz.” dediniz ama ihale şartnamesinde ferdi kurtarıcıları alt işverenin alması gerekir diye görülüyor. O zaman şeyden mi düşünüyorsunuz bunu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Bizde böyle şartname yok Sayın Vekilim. Bizde, vereceğimizi ifade eden cümleler var. Yani biz alt işverene veya hizmet aldığımız yükleniciye “İşçinin ferdi kurtarıcısını biz vereceğiz.” diyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O zaman TKİ’de başka, TTK’da başka uygulanıyor bu.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Evet, olabilir, başka olabilir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O zaman, demek ki TKİ, TTK’nın yaptığı gibi yapsaydı, herkeste oksijen maskesi olabilirdi çünkü TKİ “Ferdî kurtarıcıyı sen alacaksın.” diyor. Eynez kendi alıyor veya işte İmbat “Yenilerini sipariş ettik.” diyor, kendi alıyor oradaki.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Şimdi, şöyle Sayın Vekilim: SO maskeleri de aslında mevzuatın dışladığı maskeler değil ama biz onların kullanışı olmadığını gördük, işte yüzde 1,5 SO olduğu ortamda çalışmıyor, oksijenin yüzde 18’in altına düştüğü ortamda çalışmıyor. Başka zehirli gazlar...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yani buradan şu dersi çıkarabiliriz: Alt işverene bu tip tedbirleri almayı sözleşmeye yazmak yerine “Biz alacağız.” deyip ona göre bir teklif vermesini bekliyorsunuz redevansçının.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Hayır, şu olabilir: “OFK olacak, başka maske kullanamazsın.” denilebilir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Anladım.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Yani o alsa dahi tarif edilebilir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir de, dediğinizden, hani böyle son olarak şunu anlamaya çalışıyorum; hani suçlamak için falan da değil, sonuçta sizin görevinizde ben, benim görevimde siz olabiliyorsunuz.

Biz Zonguldak’ta veya Türkiye’de şöyle bir şey mi yapıyoruz? Böyle, güldür güldür, biz işte gittik, gördük, böyle mekanize ayak hareket ediyor, tonlarca kömür geliyor, konveyörlerden çıkıyor, para basıyor o maden. Adam diyor ki: “23 dolara üretiyorum, 150

dolara satıyorum veya 60 dolara satıyorum.” Oysa siz, hani özel sektöre yap deseniz yapmayacağı, kıyıda köşede kalmış kömürleri emek yoğun bir şekilde kazıyorsunuz ve 600 liralık bir maliyetle karşı karşıya kalıyorsunuz. Yani yap deseniz yapmaz.

Biz, para kazanılacak, böyle güldür güldür kömür çıkan yerleri özel şirketlere verip onlara para kazandırıyoruz, kimsenin yapamayacağı, tırnak çakısıyla kömür kazıma gibi abuk subuk, akla gelmez bir işe 600 liralık maliyete katlanıp 150 liraya zarar ediyoruz devlet olarak. Sonra da birileri çıkıp şu karşılaştırmayı yapıyor: Özel sektör 23 dolara mal edip 60 dolara satıp büyük para kazanıyor, devlet aynı işi 600 liraya yapıp 190 dolara zarar ediyor.” gibi bir... Yine, aslında tersine bir algıyı pekiştiren bir şey oluyor. Para kazanacak yerleri verip para kazanılmayacak işleri biz işletiyoruz Kurum olarak, doğru mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Yani, doğru, öyle bakılabilir.

BAŞKAN – Bu TTK ile TKİ'nin karşılaştırılması pek doğru bir şey değil, hani birbiriyle...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, ben orası için de söylüyorum yani. Redevansta... Şöyle düşünelim: Birisi redevanla kömür işletiyor...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Sayın Vekilim, biz kendimiz işletiyoruz kömürü. Biz işletmiyoruz. Zonguldak'a geldiyseniz bilirsiniz, müthiş bir flora örtüsü var. İnsanlar evinin odasından dahi “desandre” dediğimiz eğimli galerilere girerek kaçak üretim yapıyorlar.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – O kadar da değil Sayın Genel Müdür, beni konuşturmayın.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Bunu önlemek için devlet, yasal hâle de getirmek için 1988 yılında bu tip sahaların, sülfaza yakın, yeryüzüne yakın, bizim çalışmadığımız ama kömür damarı olan sahaların koordinatlarını belirleyerek ve arada hiç boşluk bırakmadan ihale etti 1988 yılında. Burada, hem devletin hakkını almak hem de fenne uygun, mühendisliğe uygun çalışmaları teşvik etmek hedeflendi 1988 yılında yapılan bu çalışmayla. Bizim redevansçılarımız üretirler, bize ton başına para verirler.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – İşte, biz hangi madenlerin olduğunu anlatmaya çalışıyoruz. Zonguldak hakkında biz boş gelmedik, okuduk, teknik detayları var soruların da. Mesela siz burada maliyet koymuşsunuz, bu işçilik maliyeti. İçerisinde taşeronlara verdiğiniz para var mı?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Yok, onu hizmet alımında değerlendiriyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir şey diyeceğim: Yani redevansçınız ama tutup da kömürü herhâlde 600 lira mal edip 190 liraya satmıyor.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - E tabii.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yani sizin redevansçı bir yerden para kazanıyor. Yani 190 liradan düşük bir paraya üretiyor ve satıyor çünkü ona verimli bir yer veriyoruz...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Sayın Vekilim, benim ortalama ticari maliyetim 5.500-6.000 lira. Redevansçı bu parayı verir mi işçiye? Benim işçilik maliyetimi de dörtte 1'e düşürürseniz, ben de kâr ederim.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – Yani gelip gelip işçinin maliyeti... Hangi teknolojiyi geliştirdiniz? 2005'te 300 dolarlık maliyetle...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kafam bir şey almıyor ya.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) – ...sizin yönetiminiz. Hiçbir teknoloji geliştirmiyorsunuz, işçi eğitimi vermiyorsunuz, sonra “Benim bütün maliyetim işçilik...” Hayır, sizin en büyük maliyetiniz, Amasra'da verdiğiniz TTK'nin termik santralidir. Üç yıldır niye adamdaki geri almıyorsunuz, bir sürü cezayı niye tahsil etmediniz? Hepsi gelir olacaktı. Bakmayın yani. Nasıl ihmal ediyorsunuz? Gelen giden bunlara vuruyor.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Yılmaz'ın sorusuna cevap vermemiş herhâlde.

Yılmaz Bey'in sorularını cevapladık mı Burhan Bey?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Sanıyorum cevapladım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sakine Hanım, buyurun.

Daha sonra da sözü Şebnem Hocama vereceğim. İkişerli grup hâlinde soru alalım, ikişerli cevaplar da rica edeyim.

Buyurun.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Sayın Başkanım, arada başka komisyonlara gidip geldiğim için soruldu mu, sorulmadı mı bilmiyorum ama Özgür Bey'in sorusuna yakın da olduğunu düşünüyorum.

Kaza oldu, kazada 301 yurttaşımızı kaybettik ve ocak kapandı. Bu ocağın, sizin bilgi birikiminize göre, ne zaman açılması gerekir? Çünkü Soma'da da hayatın devam etmesi gerekli. Soma'da bunlara bağlı iş kolları var. Bu iş kollarının da tetiklenmesi gerekir. Ki biraz önceki yanıtınızda da şunu anladım ben: Yandaki ocaklar da aslında kapatılacak nitelikte bozuk gibi.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Kapatılmış zaten. Yani kapalı yandaki ocaklar.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Yani şu anda işçi oralarda da çalışmıyor. Onların çalışmaması, işi talep ettiği...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Yan” derken Işıklar ve Atabacası'nı mı kastediyorsunuz? 14 kilometre.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Onları, bildiğim kadarıyla işçileri talep ediyor ama şu anda işçiler gelmediği için kapalı nitelikte olduğunu düşünüyorum.

Bu ocağın -biz de gittiğimizde- her tarafı duvar. Yani bu işçilerin ölümüne neden olayın da görülmesi açısından ocağın bir an önce açılıp incelenmesi gerekir ve teftiş edilmesi ve rapora dönüştürülmesi gerekir. Bu süreç ne zaman olacak? Biz bu süreci ne zamana kadar bekleyeceğiz? Bu komisyonun sonuna kadar bekleyecek miyiz, biz de görmek istiyoruz onu. Sizin bilginizden bunu öğrenmek istiyorum.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Hemen cevap verebilir miyim, benim biraz...

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Şimdi, enteresan bir konu. Şimdi, bu kazanın olduğu ocakta şu anda yangın var fakat azalmış, öyle diyorlar. Yangın sönmüceye kadar gidemeyiz.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ne zaman?

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Yani tabii, aktif şekilde yangını söndürmeye çalışmıyoruz. Bariyerler yapılmış. Oksijen, hava şey yaptığında, kendisi sönecek diye de... Ben Soma'da çalıştığım için biliyorum, çatlaklarla başka yerlerden oksijen, hava yine girer. Yüzeye giden çatlaklardan da bahsediliyor. Ondan sonra, inşallah... Fakat alınan verilere göre bu işin sonuna doğru yaklaşıyoruz.

Şimdi, bence ocağın açılacağı zaman... Şu anda ilk incelemeyi yapan, Sağlık Bakanlığının ve savcılarının yaptığı heyet kazanın olduğu yere daha gidemediler. Şimdi oraya gidip incelemeyi yapınca kadar, bütün deliller toplanınca kadar ocak kapalı kalmak zorunda. Artı, anladığım kadarıyla, Enerji Bakanlığı da bir inceleme heyeti toparlıyor. O konuda benim de bir ilgim var orada. Onların da gidip bu incelemeyi yapmaları lazım.

Hatta şunu da söyleyebilirim ki Sayın Başkan, Enerji Bakanlığına ben kaza olduğunda rica ettim, “Çok büyük bir boyut var, 301 kişi; buna enternasyonel bir heyet kuralım. Bu heyete Avustralya ve Amerika'dan müfettişler getirelim, hem bilimsel bir çalışma yapalım, artı, bu müfettişler bu olaylara nasıl yaklaşıyor, bizim müfettişlerle beraber çalışırlar, öyle bir eğitim olur.” dedim.

Şimdi, şu örneği vereyim: Upper Big Branch kazasının incelemesi bir buçuk yıl sürdü, raporun çıkması bir buçuk yıl sürdü. O bir buçuk yıl zamanında hiç kimse o madene gidemedi ve Amerikan devleti olarak tek bir rapor çıktı. Şimdi bizden eski kazalara bakıyorum, üç dört tane rapor çıkıyor ve çoğu rapor da saklanıyor. Bir de o var yani.

Şimdi, bizim MSHA raporu çıkardığında hemen İnternet sitesine konur, savcı da onu kullanır, herkes onu kullanır. Yani bizim de o hâle gelmemiz lazım fakat bu Enerji Bakanlığıyla yapacağımız incelemede 2 Avustralyalı, 2 Amerikalı müfettişin de bizimle olması gerekiyor. Amerikalılarla hâlâ konuşuyorlar; inşallah, onları da alacağız. Avustralyalılar kabul etti.

Yani bütün bu işler bitinceye kadar maalesef hayat duracak çünkü korktuğum şey, bazı insanlar gidip orada bazı şeyleri yok edebilirler. Bunun tarihte de örnekleri var. Aynı şey normal şeylerde de olur. Yapabileceğiniz bir şey yok yani o konuda. Daha bir üç-beş ay o maden kapalı kalacak.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Nitrojeni basmışlardır. TTK onu nasıl...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ben şeyi soracağım. Yani bu ocağın yangınını söndürmeye çalışacak kapatma haricinde başka bir yöntem yok mu? Acaba bu yangının devam etmesini mi istiyorlar yani söndürmek istemiyorlar mı?

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Yok, öyle bir şey olduğunu...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ya da yani hani bir kültürden bahsettiniz biraz önce. Bu kültür, acaba şirketin kültürü mü, TKİ'nin kültürü mü yoksa Bakanlığın kültürü mü? Hani buradaki...

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Bu kültür hepimizin kültürü. Demin örnek verdiler, bu emniyet kemerini susturma şeyi. Ben hayatımda hiç görmedim, geçen hafta gördüm.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ama tabii ki göremezsiniz çünkü eğitim verilmeden oraya, madene, ocağa işçiler giriyor. Biraz önce gelen işçilerden duyduunuz, hiç eğitim almadan kurtarma ekibinde çalışmaya başlanmış.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Yani şunu iddia ediyorum: “Kimse ölmedi.” deniliyor ama bu iyice incelendiğinde bence bir 20-30 kişi de öyle gitti, ilk girenlerden. İncelememiz lazım.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Tabii, ilk girenlerden ölenler var.

DR. GÜNER GÜRTUNCA - Yani onların ölmemiş olması mucize.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Hayır, girenlerden, kurtarma ekibinden ölenler var.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Yok.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Şimdi “Yok.” deniyor ama mucize.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Yok. Girip çıktıktan sonra orada çalışan adam varsa tekrar girdiği söylenenler arasında vardır. Ama Sakine Hanım, sonradan girenlerden yok, isim isim belli adamlar.

BAŞKAN – Şimdi tamam.

Şebnem Hocam, buyurun lütfen.

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Ben teşekkür ederim.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Sizde belge var mı?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Hayır, benim elimdeki belge şu...

SAKİNE ÖZ (Manisa) - Hayır, bende yok.

BAŞKAN – Sakine Hanım, Şebnem Hocam...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sayın Başkan, affedersiniz, ben hem sorumu sorayım.

BAŞKAN – Yani şimdi biz...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şebnem Hanım’a söz vereceğim de. Yani sırayla gidiyoruz da, sıra Şebnem Hanım’da. Ondan sonra size vereceğim Selçuk Bey.

Hocam, buyurun.

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Ben teşekkür ederim.

Şimdi, kazanın oluş sebeplerine baktığımız zaman yönetsel problemler var, ekipmanla ilgili problemler var, bu ocağın tasarımıyla ilgili problemler var, acil durum müdahalesiyle ilgili problemler var. Dolayısıyla, bütün bu problemleri büyükten küçüğe giderek bir ölçekle incelemek durumundayız. Yani olayı sadece işte maskeye ya da işte bandın ne olduğuna bağlamamız gerekir, o ayrı bir konu.

Ben şunu söylemek isterim: Yani TTK, bugün Türkiye’de en sağlıklı işçi sağlığı, iş güvenliği ve kaza istatistiklerini tutan yerdir. Nereden biliyorum? Amerika’dan döndüğümde Türkiye’de araştırma yapabileceğim tek kurum oydu, hâlâ da öyle ve bu sorular çok soruluyor. İsterseniz, 2005’te TTK’nın tüm ocakları için benim yaptığım risk analizi var, bir bilimsel yayındır. Sizin için Türkçeleştirebilirim, herkese gönderebilirim.

Ayrıca, Soma Eynez’de bu ocak, yangının çıktığı ocak TKİ tarafından işletilirken, bu ocağın Tunçbilek Ömerler ocağıyla karşılaştırmalı yine kazalarına dayalı risk analizi çalışması yapmıştık. Bu bir Devlet Planlama Teşkilatı projesiydi, raporları da TKİ de vardır. Ayrıca bilimsel yayınları da var. Yani riskin düzeyinin ne olduğu falan da buralarda yıllar önce çalışılmıştır.

Şimdi buradaki sorun şudur; yani ben Güner Bey’e çok teşekkür ederim. Bundan on yıl önce bir madencilik kongresinde şöyle bir şey söylemiştim: “Türkiye’de kazaların istatistiklerinin sağlıklı tutulduğu ve riskin bu şekilde analiz edilebileceği bir ortak portal lazım.” Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bununla ilgili bir çalışma yaptı bildiğim kadarıyla, ancak mesela verilerin bilim insanlarına ulaştırılmasıyla ilgili sıkıntılar var. Öyle biz, o verileri alıp kolay kolay analiz edemiyoruz. TTK o zaman bize -Mesut Bey sağ olsun- anlayış gösterip bunları vermişti.

Şimdi buradaki sorun şudur: Bu sahalar redevans ya da hizmet alımı... Redevans farklı bir şey, hizmet alımı farklı bir şey. Bunu da anlamak gerekir. Redevans, Zonguldak için üretilmiş bir sistemdir. Daha sonra TKİ tarafından adapte edilmiştir ancak TKİ tarafından adapte edilmesi daha sonra hizmet alımı yoluna gidiştir. Hatta, Sayıştay raporlarında şöyle yazar: “Rüçhan hakkı ve benzeri diğer şeyler nedeniyle TKİ bunu redevans ve hizmet alımı şeklinde yapıyor ancak bunlar yasalara aykırı, siz bunu değiştirin.” diye 2010’daki Sayıştay raporunda da bu yazıyor. O hukuki bir süreç. Onun çok da önemi yok aslında. Yani burada önemli olan şu: Redevansçıların ya da taşeronların işletmesi sırasında ortaya çıkan kazaların ne kadarı veri tabanına işleniyor, bizim bunu bilmemiz gerekir

çünkü ben size şunu söyleyeyim: 2005'te Zonguldak'ın ocaklarını analiz ettiğimizde -herkes bilir- Karadon en risklidir, değil mi? Fakat bugün Karadon'un istatistiklerini aldığımız zaman en az riskli olan çıkacaktır. Böyle analizlerimiz var.

Şimdi, gerçekten, evet, bilim çok önemli, araştırmamız gerekiyor fakat bunları yapabilmek için de sağlıklı birtakım doneler gerekiyor.

Yani bir de şunu belirtmek isterim; şöyle bir kural yok yani dünyada madencilğin temel prensibi budur: Daha önce de söyledim, bir maden zarar ediyorsa işletilemez. Bu kadar. Kural budur. Yani o yüzden bu mühendislik var. Yani o yüzden böyle işte dünya kadar analiz yapılır, zarar ediyor mu etmiyor mu? Bu, o yüzden de hani burada tartışılması gereken bir konu mudur, çok bilmiyorum açıkçası çünkü bunun altında başka nedenler vardır ama prensip olarak, bilimsel prensip olarak zarar ediliyorsa çalışılmaz. Budur yani başka bir şey yoktur, "Ama şöyleyse ama böyleyse..." diye bir şey yoktur.

Bir de şunu belirtmek istiyorum son bir kere: Evet, Soma'da 301 kişi vefat etti, hepimizin ciğeri yandı ancak Soma'daki mağdurlar kadar geçmişte mağdur olanlar da var ve onların suçu bu 301 rakamında olmamak mı? Yani Kozlu'da da 30 aile vardı. Bu 30 aileye ne yapılacak, bizim biraz bunlara bakmamız gerekir.

En önemli konulardan bir tanesi de şudur: Bugün orada 250 tane kadın var. Bu kadınların üzerinde çok ciddi baskı var çünkü bu kadınlar ciddi paralar alacaklar. Kozlu'da da olmuştur. Bunların üzerinde hem kocaların ve ailesinin hem kendi ailelerinin hem de işte sosyal olarak birtakım mahalle baskısı durumu var.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Bu konuyla ilgili ayrı bir önerge verdik ama hâlâ kabul edilmedi.

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Yani bizim, evet, teknik açıdan bunlara bakmamız gerekir ama Komisyon olarak gerçekten bunları dikkate almamız gerekiyor çünkü sonuçta orada 455 tane çocuğu yetiştirecek olanlar o kadınlar.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Psikolojileri bozuk hepsinin.

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Yani hani psikolojisini falan geçtim, bu baskılar zaten korkunçtur diye düşünüyorum.

Hani ben iki soru soracağım: Yani veri tabanına bu veriler nasıl işleniyor?

İki: Karadon'daki 30 kişinin ailelerinin...

Yani şunu sormak istiyorum temel olarak: TTK madenlerinde ölenlerin aileleri ve yaşam kaliteleriyle ilgili nasıl takipler yapılıyor? Sakat kalanların hayat kalitesiyle ilgili olarak nasıl takipler yapılıyor ve bunların TTK'ya olan mali yükü nedir? Ben bunları sormak istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkürler Hocam.

Son sorumuz Selçuk Özdağ'ın. Selçuk Bey'in sorusundan sonra da cevaplarımızı alırsak bugünkü oturumumuzu kapatmış olacağız.

Selçuk Bey, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın milletvekilli arkadaşlarım; Hocamın, Hanımefendinin ismini bilmiyorum ama Hocamın söylemiş olduğu...

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Profesör Doktor Şebnem Düzgün, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

BAŞKAN – Hocam, bizim komisyonun...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Şebnem Hocamın söylemiş olduğu konu Komisyonumuzun konusu değil. İyi bir niyet, iyi bir temenni. "Efendim, Kocadon'da 30 kişi öldü, onların aileleri ne olacak?" sorusu Komisyonumuzun konusu değil. Komisyonumuzun konusu, "Kazaların sebepleri ve bu kazaları da nasıl önleyebiliriz?" Konumuz bu. O, siyasi bir konu. O, sizin alanınız değil Hocam, kusura bakmayın...

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Pardon, bir saniye, bir şey söyleyeceğim...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Hayır, bir dakika. Ben tamamlayayım, ondan sonra siz söylersiniz daha sonra.

Sizin alanınız değil. O siyasetin alanıdır. Siz temenninizi...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Hayır, öyle şey...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bir dakika. Ben konuşayım, ondan sonra söyleyin canım.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ama yani böyle bir davranış...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Nasıl öyle bir davranış değil? Bu beni ilgilendiriyor.

BAŞKAN – Selçuk Hocam...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Buradaki konuşmam beni ilgilendirir, hiç kimseyi ilgilendirmez. Hanımefendi de konuşmasını yapar, burası hür bir kürsüdür. Ben konuşurum, ondan sonra Hanımefendi cevap verir. Sizin bana kalkıp da sataşmanıza gerek yok.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Konumuzun dışına çıkmayın siz de.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Evet, Hanımefendi konunun dışına çıkıyor.

BAŞKAN – Selçuk Bey, buyur üstat.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – O zaman, 1960’lı yıllardan itibaren Türkiye’de 2 bine yakın kişi öldü kazalarda. “Bunlar ne olacak?” diye sormamız lazım. “Kocadon” diye söylemememiz gerekiyor.

BAŞKAN – Karadon, Karadon...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Karadon veya Kocadon; Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin, fark etmiyor. Türkiye’de 2 bine yakın kişi öldü. Bu konu siyasi iradenin konusudur. Siz hoca olarak çıkarsınız, dışarıda bir demeç verirsiniz, bir yerde konuşursunuz, o konuyu siyasi irade değerlendirir veya değerlendirmez, hesabını da sandıkta millet görür, onlar değerlendirir.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Ne alakası var?

BAŞKAN – Konu öyle... Hocamın sorduğu, tabii sosyal boyutuyla, ailelere ne yapılar şeklinde.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – İkinci bir husus: Ailelerle ilgili olarak da yine aynı şekilde; bu yine bizim komisyonumuzun konusu değil. Yani orada bir aile baskısı vardır, mahalle baskısı vardır. Bunlar ihtimallerdir efendim. Elimizde bir karine yok, elimizde bir delil yok, elimizde bir bilgi yok, belge yok, oradaki aileler... Bu, Türkiye’nin genel geçer kabulüdür. Olur bunlar ama varsa bir şey, buna hukuk gereğini yapar ve oradaki, affedersiniz, devlet daireleri, devlet idarecileri gereğini yapmaya çalışırlar. Bu konu da bizim komisyonumuzun konusu değil.

Esas konumuz şu: Bu kazalar neden olmuştur? Bunda işverenin kusuru nedir? Sendikaların kusuru nedir? İşçilerin kusurları nedir? Devletin çalışan memurlarının, müfettişlerinin ve denetçilerinin kusurları nelerdir? Konumuz budur efendim. Yani burada özellikle buna ağırlık vermemiz gerekir.

Hocam bir şey söyledi, Güner Hocam dedi ki: “Efendim, söyleyemeyeceğim bir husus var.” Türkiye’de bu kazaların oluş sebebi, çıkarmış olduğumuz kanunlar falan değildir bence. 2010 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi bir araştırma komisyonu kurdu, bütün partiler buraya üye verdi, dört ay çalışılar, 700 sayfa rapor hazırladılar, Cumhurbaşkanı devreye Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunu soktu ve orada aynı şekilde 400-500 sayfalık bir rapor yazıldı, Türkiye Büyük Millet Meclisi devreye girdi ve burada bir kanun çıkardı; İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası’nı çıkardık biz. Fakat burada çıkardığımız İş Sağlığı ve Güvenliği Yasamızın, işveren tarafından, sendika tarafından, işçiler tarafından ve de gönderilen denetçiler tarafından uygulanmadığını gözlemliyoruz biz. Probleminiz burası.

Yani Amerika’dan müfettiş getirdik, Avustralya’dan müfettiş getirdik, bizim müfettişlerle beraber çalışılar, onlar tekrar Avustralya’ya gittiler, Amerika’ya döndüler, bizim müfettişler burada kaldılar. Acaba hakikaten görevlerini layıkı veçhiyle yapacaklar mı? Sorumuz bu. Bütün Türkiye’nin problemi bu; siyasetçinin de problemi bu, akademisyenin de problemi bu, vatandaşın da problemi bu, bürokratin de problemi bu. İş ahlakı, iş ahlakı, iş ahlakı!.. Çalışkanlık, çalışkanlık, çalışkanlık!.. Dürüstlük, dürüstlük, dürüstlük!.. Bütün problemimiz bu. Yoksa, çok iyi kanunlar çıkarırsınız, kötü adamlar elinde çok kötü şekilde tecelli eder; çok kötü kanunlar çıkarırsınız, iyi adamlar elinde iyi şekilde tecelli edebilir.

Bir şey söylediniz, “Efendim, bugün bunu söyleyemem.” dediniz. Bugün Türkiye’de sizin o söyleyemediğiniz konu gündeme geldiği takdirde, bürokratından siyasetçisine kadar, sendikacısından işverene, işçisine kadar hepimiz ayağa kalkmalıyız, hepimiz o duyarlılığı göstermeliyiz. Kimse de bundan sonra geriye adım atamayacak inşallah. Hep beraber, birlikte yapacağız bu işi.

O nedenle, söyleyemediğiniz konuyu söylerseniz memnun olurum. Eğer o gün gelir de o şey tecelli ederse, bize haber verirsiniz, biz de milletvekilleri olarak gereğini yaparız.

Diğer bir konu: Işıklar ve Atabacaları, “Madene gel.” çağrıları. Hukuki olarak işverenin burada açık olan madenleri var, Işıklar ve Atabacaları. Burayla ilgili gerek Eynez’de çalışanları –kurtulanlarla ilgili- veya diğerleriyle ilgili elbette ki davet edecek. Neden davet edecek? Hukuki olarak niçin davet edecek? Burası kapatılmadı, sadece kömür üretimine kapatıldı bu madenler, Eynez madenleri değil, Işıklar ve Atabacaları. Burada işçi çalışacak ki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının müfettişlerinin istemiş olduğu şartları oluşturacaklar. Bu şartlar herhâlde melekler tarafından, affederseniz, cinler tarafından, ruhaniler tarafından sağlanmayacak, bunu birileri sağlayacak, insan unsuru sağlayacak bunu ve işçiler sağlayacaklar ama bunlar, efendime söyleyeyim, “Gelmezseniz, üç gün içinde işinize gelmezseniz işinize son verimiz.” gibi şeyleri de biz hassasiyetle takip ediyoruz çünkü burası bir an önce Işıklar ve Atabacaları çalışacak

hâle gelmeli ki... Biraz önce Sakine Milletvekilim dedi ki: "Efendim, ne zaman açılacak burası çünkü hayat devam ediyor, bunlar çalışacaklar ve para kazanacaklar." Kanunen biz üç ay kadar biz bunların maaşlarını ödeyebiliyoruz, bir kısmını ödediler, diğerlerini ödemediler, onu da biz Medis olarak devreye girdik geçen gece ve onlar da ödenecek inşallah.

"Madene gel." çağrılarını bu nedenledir diye düşünüyorum. Onun haricinde, başka bir şey olacağını düşünmüyorum.

Sorum özellikle o konuyla ilgiliydi. Eğer onu açıklığa kavuşturursanız memnun olurum çünkü çok hassas bir konuya temas ettiniz. "Eğer öyleyse, vay hâlimize." dediniz, beni de ürküttünüz, korkuttunuz. Hassasiyet gösterirsek memnun olurum.

Teşekkür ederim.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Şimdi ben...

BAŞKAN – Güner Hocam, bir saniye. Müsaade eder misiniz.

Şimdi, arkadaşlar, tabii bizim komisyonumuzun ana hedefi Soma kazasını araştırma, onunla ilgili iş sağlığı, iş güvenliği tedbirlerinin alınması. Ama tabii ki bu, işin sosyal boyutuyla ilgilenmediğimiz anlamına gelmez. Soma'ya zaten ilk ziyaretimizin amacı da böyle bir sosyal boyutla ilgiliydi. Önce mezarlığı ziyaret ettik, aileleri ziyaret ettik. Tabii, sanıyorum, Şebnem Hocam buna dikkati çekmek istedi ama biraz yanlış da anlaşılmış olabilir Selçuk Hocam tarafından. Buna ben bir açıklık getirmek istiyorum.

Komisyonumuzda çok uyumlu bir havamız var. Şebnem Hocam da sağ olsun, Orta Doğu Teknik Üniversitesinden maden mühendisi -Selçuk Hocam belki tanışmadı detaylı ama- kendisi madencilik konusunda uzman. Bize de çok yakın desteği ve katkıları oluyor. O yüzden burada biz bir aileyiz. Bunu aile içerisinde küçük tatlı bir şey olarak algılamak istiyorum.

Sözü Güner Hocama veriyorum.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Sayın Başkanım, benim duyduğum şey başka insanlardan, müfettişin ağzından duymadım. O bakımdan böyle sansasyon yaratacak bir haberi böyle ciddi bir komisyonda doğruymuş gibi söylemem hata olur yanlışsa.

Benim sizden ricam: Burada Çalışma Bakanlığından bir sürü müfettiş arkadaşımız var, onlara bu görevi verelim. Işıklar ocağı niye kapatılmaya devam edilmiş cuma günü, gelip sizleri bilgilendirsinler.

BAŞKAN – Yarın Çalışma Bakanlığı iş sağlığı güvenliği müfettişi burada olacak. İzmir bölge de burada olacak.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – O zaman onlara sorun yani en doğrusu o. Savcılığa da gitmiş bu olay. Ben tamamen destekliyorum nedenini, doğruysa. Ama burada şey yapmam biraz şey olur.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Müfettişlerin hakkında bizim oradaki işçiler pek hayırlı bir şey söylemiyorlar. Yukarıdan bakıp bakıp gi diyor lar.

DR. GÜNER GÜRTUNCA – Şimdi, hak var, benim orada gördüğüm 2 Çalışma Bakanlığı müfettişi en iyileriyle aynı seviyede. Amerika'da da iş yapar o adamlar, Avustralya'da da. Yani çok dolu ve sağlam arkadaşlardı. Yani çok beğendim. Ondan sonra ama gerçeği Çalışma Bakanlığı izah etsin. Bence en doğrusu odur.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Burhan Bey...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şebnem Hocama cevap vermek istiyorum: Sakat kalanlara maluliyetleri ödeniyor, ölüm hâlinde de maddi-manevi tazminat ödemeleri söz konusu. Sakat kalanların biz takibini yapamıyoruz maalesef. Yani yaşam şartları hangi düzeyde onu bilemiyoruz. Ama maaşları ödeniyor ve maluliyetleri ödeniyor. O konuda devlet üzerine düşeni yapıyor. Ölümelerde de aynı şekilde.

Bu 30 kişiyle ilgili...

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN – Aydınlatmak için soruyorum. Sadece şunu sormuştum: 618 liranın kaç lirası bunlara gi diyor?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ BURHAN İNAN - Evet, onu da cevaplayacağım.

Yıllık ortalama 15 milyon ile 20 milyon TL arasında meslek hastalığı ve maluliyetlere ödediğimiz bir para var.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Hafta sonu da Zonguldak'ta olacağız. Orada da Soma madenlerinden farklı bir madeni yani taş kömürünü, farklı bir jeolojisi, farklı bir tektonik yapısı, farklı bir üretim tekniği olan bir madeni göreceğiz. Grizu facialarının en fazla olduğu, grizu riskinin en fazla olduğu ocağı göreceğiz.

Amerikalıların bir lafı vardır: "Seeing is believing" diye, "Görmek inanmaktır." Yerinde görüp, yerinde inşallah o havayı teneffüs edeceğiz işçilerimizle.

Buradaki amacımız, iktidar muhalefet, hakikaten, belki Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ender oluşturulmuş komisyonlardan biri bu Komisyon. Oy birliğiyle oluşturulmuş. Uyum içerisinde aşağı yukarı üçüncü haftamızı tamamlıyoruz. Çok yoğun bir program uyguluyoruz ve arkadaşlarımızın, üyelerimizin hemen hemen hepsi de yoğun ilgiyle katılıyorlar. O yüzden hepsine ben teşekkür ediyorum.

İnşallah buradan sorunların hepsini birden çözeceğimiz anlamında bir şey çıkmaz. Sizlerin tecrübeleriniz, görüşleriniz bizim için önemli. “Bir buçuk yılda rapor tamamlandı.” dedi Güner Hocam. Ama bize verilen süre Anayasa gereği üç ay, artı bir ay da uzatma. Belki biz yirmi- yirmi beş gün, bir ay daha raporu yazmak için bir süre daha alabileceğiz.

Bizim Komisyonumuzun genelde sınırlı bir alanda olduğu için çok fazla değişik alanlara da girmek istemedik. Biz özellikle Soma kazası nedeniyle sadece kömüre odaklanalım, başka madenciliklere dallanıp budaklanmayalım yani konsantrasyonumuzu bozmayalım, bir yerde ameliyat edilecek bir yer varsa ona indirgeyelim olayı diye, böyle yoğun bir çalışma içerisindeyiz.

Burada ben katılımınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum. Güner Hocama teşekkür ediyorum, Burhan Bey’e teşekkür ediyorum, Şili’den gelen ve görüşlerini, tecrübelerini bizimle paylaşan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, işçi arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Yarın da Komisyonumuz iki buçukta çalışmalarına devam edecek. Çalışma Bakanlığından iş sağlığı güvenliği uzmanlarını ve müfettişlerini dinleyeceğiz.

O çerçevede, yarın görüşmek üzere, toplantıyı kapatıyorum.

Hepinize iyi akşamlar.

Kapanma Saati: 19.05